

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a împlinit vârsta de 80 de ani

RECEPȚIA OFERITĂ DE DL ION ILIESCU, PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

Marti, 7 iulie a.c., a avut loc, la Palatul Cotroceni, o recepție oferită de dl Ion Iliescu, președintele României, în onoarea dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani.

Au participat distinse personalități evreiești din viața științifică și cultural-artistică a țării, conducătorii Federației Comunităților Evreiești, precum și președinți ai comunităților evreiești din țară.

Au fost prezenți dnii: ambasador Milton Wolf, președintele nou ales al Organizației mondiale „Joint Distribution Committee”, Michael Schneider, vicepreședintele acestei organizații, Rabinul Arthur Schneier, președintele Fundației ecumenice mondiale „Appeal for Conscience”, Yitzhak Artzi, reprezentantul dlui Shlomo Lahat — primarul Tel Avivului — și al evreilor israelieni originari din România, Ron Levi, reprezentantul evreilor din Bulgaria și alte personalități.

Președintele Iliescu s-a întretinut, într-o atmosferă cordială, cu Eminența Sa și cu dna Amalia dr. Rosen și le-a adresat calde urări de bine cu acest fericit prilej, exprimând sentimente de stimă și înaltă apreciere față de activitatea bogată a Eminenței Sale ca bun evreu și devotat patriot al României, ale cărei interese le apără cu pasiune.

Eminența Sa a mulțumit cu emoție pentru urările și aprecierile președintelui țării, asigurându-l și cu această ocazie de sentimentele de loialitate și devotament ale evreilor din România față de țara în care s-au născut și în care trăiesc, arătându-și hotărârea fermă de a servi și în viitor cauza României așa cum a făcut-o în mod constant în tot decursul vieții.

FESTIVITATEA DE LA TEMPLUL CORAL

La 9 iulie 1992 a avut loc, la Templul Coral din București, un moment aniversar solemn, încărcat de emoție; sărbătorirea celei de-a 80-a aniversări a Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, moment trăit ca atare nu numai de cei prezenți, care au umplut incinta Templului până la refuz, ci și de întreaga obște a evreilor din România, reprezentată prin conducători de comunități.

Viața Eminenței Sale are dimensiuni exemplare. În pofida unei perioade pline de vicisitudini, a știut, ca nici un alt lider laic sau spiritual al populației evreiești din spatele fostei „cortine de fier”, să mențină identitatea obștii evreiești din România, prin înființarea cursurilor de Talmud Tora, avind ca scop însușirea de către tinerete generații post-belice a limbii Bibliei și formarea unei educații iudaice tinerilor și celor vârstnici, a știut să asigure o viață evreiască demnă rămășițelor Holocaustului, celor nevoiași, bătrini și singuri, prin buna funcționare a unui serviciu de asistență socială, program realizat și cu sprijinul organizației „Joint”, a obținut dreptul de a face Alia pentru cei ce o doresc.

Afuit prin activitatea desfășurată pentru propășirea țării în care s-a născut și s-a format personalitatea — România —, cât și prin cea pentru reabilitarea Statului Israel, D-Sa a dovedit că nu există nici o contradicție între dragostea față de Sion și, totodată, profundul devorament față de patria noastră, România, având o importanță contribuție la menținerea și întărirea relațiilor de prietenie între cele două țări și popoare.

La solemnitate au participat un număr public, evrei și neevrei, precum și înalte personalități din țară și din străinătate.

Ceremonia a început prin intrarea în Templu a cortegiului, având în frunte

Mesajul președintelui României ION ILIESCU

Evenimentul sărbătoresc ce-l trăiește astăzi populația evreiască din România, cinstindu-și conducătorul spiritual la împlinirea venerabilei vârste de 80 de ani, îmi oferă prilejul de a vă adresa calde felicitări și urări de viață îndelungată, în deplină sănătate, spre a vă consacra în continuare slujirii obștii pe care o păstoriți de 41 de ani.

Permanentă și neobosită strădanie de a veghea la păstrarea demnității Comunității evreiești, grija pentru asigurarea vieții ei materiale și perpetuarea unei vieți spirituale specifice v-au consacrat ca o personalitate de elită. Ani îndelungați v-ați dedicat înțelegătorilor unor relații ecumenice cu celelalte culte religioase ai căror reprezentanți aici de față sînt o mărturie a preluării de care vă bucurați din partea lor.

Perioada de tranziție, cu dificultățile ei inerente, generatoare de sacrificii, ne obligă pe toți cei ce trăim în această minunată țară să ne unim simțămintele și eforturile întru slujirea democrației fără de care nu este posibilă garantarea libertății și frăției tuturor celor ce alcătuiesc populația României.

Este de datoria noastră, a tuturor să promovăm înțelegerea și armonia, cultivând astfel de relații înțelegătoare și de înțelegere, să ne caracterizăm prin ferocitate, armonie, prosperitate și respect între oameni, față de ce ne pronunțăm hotărât împotriva oricăror manifestări de intoleranță, de xenofobie și antisemitism potrivite democrației și intereselor vitale ale poporului român, blând, drept și ospitalier.

În decursul celor 600 de ani de conviețuire pe aceste meleaguri, populația evreiască și-a adus importanta sa contribuție în multiple domenii ale vieții spirituale și materiale, punându-și talentul și capacitatea în slujba dezvoltării țării. Poporul nostru prețuiește și nu uită meritele acestei populații.

Cu aceste gânduri, mă simt prezent la sărbătorirea Eminenței Voastre pentru a vă adresa tradiționalul
La mulți ani!

Mesajul primului ministru THEODOR STOILAN

Există în viața fiecăruia întâlniri esențiale, când ți se revelează, sentimental, dar și rațional, relații care se adîncesc. Am avut parte de asemenea câteva întâlniri. Una din ele este aceea cu Eminența Sa dr. Moses Rosen, Șef Rabinul culturii mozaic din România. Acum, când D-Sa împlineste 80 de ani, fie pentru mine un prilej de a omagia acest lucru.

Cercetător și, într-o măsură importantă, prizonier al obsesiei de a căuta idei abstracte, sint, desigur, impresionat de gândurile pe care ți le revelează contactele omenești, comunicarea cu oamenii. În fond, ce adevăr, dincolo de persoana D-Sale, a găzduit Eminența Sa? Cred că nu greșesc dacă afirm că Șef Rabinul dr. Moses Rosen are darul aparte de a întrupa drama, dar și șansele unei prietenii între două națiuni blânde și harnice. D-Sa se simte nu doar evreu și român, ci și mesagerul acestei posibile și dezirabile comuniuni. Că furtunile istoriei s-au abătut uneori asupra prieteniei noastre n-are rost să evoc aici. Observ cu înfinită bucurie că aceste nenorociri n-au reușit să zdruncine încrederea sufletească ce ne-o acordăm reciproc.

Îngăduiți-mi, dar, să fiu puțin profet. Viitorul nostru comun va fi frumos nu pentru că norii aducători de furtună s-au risipit, ci pentru că am învățat să ne cunoaștem mai profund, dînd astfel posibilitate iubirii să se reverse între noi. O datorăm aceasta multilor oameni minunați, români și evrei, pe care Eminența Sa dr. Moses Rosen îl ilustrează.

La mulți ani și fericiți!

FOSTUL ȘI ACTUALUL PRIM-MINISTRU AI ISRAELULUI FELICITĂ PE EMINENȚA SA

Scumpul meu prieten Rabi Rosen,
Cu mare bucurie mă adresez celor mulți care vă binecuvintează din
adâncul inimii la cea de a 80-a aniversare a nașterii Dvs.

Prin opera Dvs., în anii cei mulți de când stați la cîrma corabiei iudaismului din România, mai cu seamă în „anii în care am văzut răul”, în mijlocul unor vremuri de cumpănită primejdie, obștească și personală, pentru evrei, ați înscris pagini strălucitoare în istoria poporului nostru, prin modul cum v-ați priceput să călăuziți turma credincioșilor Dvs., dintre care, spre bucuria noastră, cei mai mulți au făcut ALIA spre Tara noastră veche-nouă, Israel.

În numele Guvernului Statului Israel, vreau să vă urez MAZAL TOV din adâncul inimii. Fie voia lui Dumnezeu ca să se împlinească, cu Domnia Voastră și cu soția Dvs., versetul psalmistului: „ei vor înflori în anii vîrșnicii, vor fi proaspeți și binecuvințați”.

Pășiți tot înainte pînă la 120 de ani!

YITZHAK SHAMIR

fost prim-ministru al Statului Israel

Felicitări călduroase la împlinirea vîrșei de 80 de ani. Viața Dvs. a cuprins în sine variate activități binefăcătoare, o bună și unică contribuție față de poporul evreu în general și față de evreii din lume în special.

Dvs. ați cîștigat multe merite prin binecuvîntata Dvs. activitate pentru ALIA-ua evreilor români în Israel și prin grija Dvs. manifestată de-a lungul anilor pentru păstrarea și dezvoltarea vieții culturale tradiționale și religioase evreiești, chiar și în comunități mici, îndepărtate ale României.

Cu prilejul zilei Dvs. de naștere, la împlinirea vîrșei de 80 de ani, vreau să vă urez sănătate, viață îndelungată și continuarea binecuvîntatei Dvs. activități puse în slujba poporului evreu.

YITZHAK RABIN

prim-ministru al Statului Israel

MESAJE DE FELICITARE

În Statul Israel avem o oștire evrească pentru apărarea statului și a poporului. În Diaspora, nu avem o astfel de oștire, însă lupta pentru existența crîncenă și amară a poporului evreu, în toate ale sale generații, a dat naștere unor ostași sui-generis, care s-au dedicat acestei lupte pentru existență. Și pentru că n-au avut la dispoziție nici tancuri și nici avioane și nici măcar puști simple, ei au fost nevoiți să ducă lupta prin singurele mijloace pe care le aveau la îndemînă, adică cu multă înțelepciune, răbdare și preveziune.

Domnia-Voastră, Domnule Șef Rabin, ați fost unul din generalii care au condus această luptă pentru existență în decursul ultimelor generații. Destinul a pus pe umerii Dvs. conducerea unei importante comunități evreiești, bogată în splendido tradiții. Această conducere a trebuit să o împliniți în mijlocul unui cîmp minat, periculos, în care fiecare pas greșit, spre dreapta sau spre stînga, se putea termina cu o cumpănită nenorocire.

Domnia-Voastră, ca un comandant măreț, ați luat asupra Dvs. întreaga greutate a răspunderii și, spre a găsi cărarea demnă, ați mers întotdeauna în față, expunîndu-vă în primul rînd pe Dvs. primejdiei.

Slăviți fie Dumnezeu că instinctul Dvs. fin, înțelepciunea și experiența bogată v-au ferit de orice mină explozivă. Ați reușit, în cele mai întunecate zile, să vă păziți comunitatea și să păstrați legătura cu lumea iudaismului și cu lumea, în general. Ați izbutit să păziți scînteia cea sfîntă a tradiției noastre, ca ea să nu poată fi stinsă, ați păzit punțile spre Statul Israel și către sionism, ca ele să nu fie distruse.

Abia acum, după cele întîmplate, ne putem da seama cu ce fel de regim crud și fîrnic ați avut de-a face și ați fost nevoiți să acționați atît de mulți ani.

Acum ați ajuns la vîrșta venerabilă de 80 de ani, după mulți ani de realizări. Ați văzut deschizîndu-se porțile României și marea majoritate a comunității Dvs. făcînd ALIA spre Israel, pentru a se contopi cu iudaismul înnoit în țara străbunilor noștri. Dvs. ați avut un rol hotărîtor în „întoarcerea în Sion” și aceasta s-a înscris deja în contul Dvs. nu numai în această lume, ci și în cea viitoare, de-a pururi.

Vă urez, respectate domnule Șef Rabin, ani îndelungați în sănătate bună și acești ani să-i petreceți cu liniștea binecuvîntată a luptătorului care nu mai e nevoit să înfrunte lupte și primejdii, astfel ca să puteți să închinați timpul Dvs. învîțăturii și Rugăciunii. Amen.

SHLOMO LAHAT

primarul orașului Tel Aviv

O puternică prietenie mă leagă de dl Șef Rabin Rosen, de cînd ne-am cunoscut, în 1947, la Congresul Mondial Evreiesc.

El merită maximum de cînstire, pentru că a prestat maximum de fapte de salvare, fapte care au călăuzit întregul său drum în viața privată și în cea obștească. Cînstire și măreție, iată ce i se cuvine dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen.

YOSEF BURG

fost ministru al cultelor,

președintele Organizației Mondiale Național-Religioase „MIZRAHI”

Sărbătoarea de azi nu este numai a evreilor români, ci și a tuturor celorlora, din Israel și din Diaspora, care sînt legați de Dvs. din adâncul inimii. Este sărbătoarea unui drum, a opereii unei vieți splendide, care s-a relevat prin valoarea sa națională, printr-un sacrificiu de sine nelimitat în slujba poporului evreu, printr-o luptă îndărătnică și ascuțită pentru existența evrească națională în vremuri de primejdie și restriște.

Pentru toate acestea, o binecuvîntare devotată pînă la 120 de ani!

YOSEF GOVRIN

subdirector general în Ministerul de Externe al Israelului,

fost ambasador al Israelului la București

Sînteți cunoscut pe întregul glob ca un om care întotdeauna oferă, întotdeauna e plin de grijă pentru alții, întotdeauna e dedicat muncii în folosul poporului evreu, atît în România, cit și în întreaga lume.

Vă urez să continuați a merge „din succes în succes” și astfel să continuați a fi o sursă de inspirație pentru noi toți.

ABRAHAM FOXMAN

director național al organizației „Anti-Defamation League”

Fără îndoială că Dvs., domnule Șef Rabin, sînteți o personalitate proeminentă și extraordinară pe orizontul vieții contemporane. Aveți în spate 45 de ani în care ați slujit drept călăuză pentru evreii din România, ați stat neconștient de veghe și ați fost interpretul lor pe lîngă autoritățile românești.

Cu o măreție înțelepciune, cu înfînte simțăminte nobile și cu o puternică credință, ați condus iudaismul din România, ați împlinit o muncă sfîntă în reînălțarea comunităților evreiești din România și ați adus o contribuție deosebită importanță la Aliaua a 350.000 de evrei din această țară spre Israel.

Viața și activitatea Eminenței Voastre în timpul regimului comunist constituie un splendid capitol în istoria poporului nostru, în care Eminenței Voastre îi este păstrat un loc de onoare.

Ferice de Eminența Voastră că v-a fost hărăzit să vă serbați cea de a 80-a aniversare în zilele cînd cortina de fier a fost înlăturată în Europa de Răsărit, în zilele de ALIA în masă spre Israel.

URI GORDON

șeful Departamentului de ALIA

al Agenției Evreiești

Scumpe Rabin Rosen,

În marea familie a spiritelor, meritînd cîntea pentru curajul și devota-
mentul lor, Dvs. sînteți, în mod sigur, cu adevărat primul.

TULIA ZEVI

președinta Comunităților Evreiești din Italia

■ Intrarea în Templul Coral

FESTIVITATEA DE LA TEMPLUL CORAL

(Urmare din p. 1)

pe dna și dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, urmași de conducători ai F.C.E. și C.E.B., întîmpinat solemn de Corul Templului Coral (dirijor, maestrul Roger Avramescu), cu tradiționalul „Baruh Haba”. A fost deschis Chivotul Sfînt (Aron Kodes). Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a oficiat un serviciu divin pentru România și pentru Statul Israel. Dl Prim-cantor Aizic Jucovski a intonat un „Mi Șebeirah” pentru sănătatea Eminenței Sale și a dnei Amalia dr. Rosen, iar dl Prim-cantor Wily Harnik a psalmodiat versetul „Tora este arborele vieții”. Corul copiilor de la Talmud Tora și corul tineretului evreu „Șira Vezimra” (ambele conduse de maestrul Izu Gott) au susținut un program artistic de înaltă ținută, compus din frumoase cîntece în idiș și ivrit, adecvate sărbătoririi.

Cursantul Arthur Weissman, mesager al tuturor elevilor de la Talmud Tora, a rostit un cuvînt de recunoștință față de Eminența Sa, pentru grija permanentă acordată tinerelor generații postbelice în vederea perpetuării conștiinței identității naționale.

Dl Victor Opaschi, consilier la Președinția României, a dat citire mesajului de felicitare din partea președintelui României, dl Ion Iliescu, în care, după ce au fost aduse elogiul personalității de elită a Eminenței Sale, au fost condamnate, o dată mai mult, xenofobia, antisemitismul, ura de rasă, atitudini străine spiritualității poporului român. Dl Ion Aurel Stoica, ministru secretar de stat pentru relațiile cu Parlamentul, a citit mesajul premierului Theodor Stolojan, unde s-a subliniat ideea că forța prieteniei între poporul român și populația evrească din România s-a dovedit mai puternică decît forța celor ce-au încercat să semene vrajbă interetnică de-a lungul timpului.

Dl secretar general al F.C.E., ing. Th. Blumenfeld, a citit mesajul fostului prim ministru al Statului Israel, dl Yitzhak Shamir, și mesajul primului ministru, dl Yitzhak Rabin.

Mesajul primului ministru al Republicii Moldova, dl Andrei Sangheli, a fost citit de consilierul său, dl Theodor Mag-

der, prezent la festivitate. A fost evitată prezența la Chișinău, anul trecut, a Eminenței Sale, cu prilejul manifestărilor dedicate prieteniei moldo-israeliene și s-au subliniat virtuțile de bun evreu și de bun român ale Domniei Sale. Excelența Sa dl John Davis, ambasadorul S.U.A. în România, a dat citire mesajului dlui Lawrence Eagleburger, secretar de stat ad-interim al S.U.A.

Dl secretar general al F.C.E., ing. Th. Blumenfeld, a citit mesajul fostului ambasador al Israelului la București, actual subdirector general în Ministerul de Externe israelian, dr. Yosef Govrin.

A urmat alocuțiunea D-sale, care, în calitate de o defîne, a adus un salu oaspeților de seamă, din țară și străinătate, prezenți la aniversare și făcut un bilanț al realizărilor Eminenței Sale în decursul celor 44 de ani de șef-rabin și 54 de ani de activitate publică.

În continuare, au rostit impresionant alocuțiuni: președintele organizației mondiale „Joint Distribution Committee”, dl ambasador Milton Wolf, care a vorbit despre programul de ajutor fără discriminare acordat atît evreilor din România, rămășițe ale Holocaustului, cit și poporului român, începînd din 1968, și după cutremurul din 1977 și după revoluția din 1989; președintele Fundației ecumenice mondiale „Appeal for Conscience”, Rabinul Arthur Schneier, care l-a considerat pe Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen arhiepiscopul, ales de Dumnezeu, precum odinioară Bețalel, cel ce a înălțat Templul de la Ierusalim, al destinelor obștei evreiești din România postbelică. D-sale a înmînat Eminenței Sale un dar simbolic.

A luat apoi cuvîntul dl Prim-Rabin al C.E.B., dr. Ascher Ehrenfeld, care a relevat cele două sensuri date în „Pirkei Avot” noțiunii de erou: aceea de înțelept și aceea de luptător pentru dreptate. Șef Rabin le însumează pe amîndoua. În discursul D-sale, dl Ron Levi, președintele Comunității Evreiești din Bulgaria, a arătat cit de vie este pilda faptelor de excepție ale Eminenței Sale în ajutorul primit din partea dlui Șef Rabin Rosen la strădania de edificare a

(Continuare în p. 3)

■ Ambasadorul S.U.A. John Davis Jr., citind mesajul transmis de Lawrence Eagleburger, secretar de stat ad-interim al S.U.A.

(Urmare din p. 2)
unei vieți evreiești în Comunitatea Evreilor din Bulgaria, dându-i, în încheiere, un tablou lucrat de un pictor evreu din țara sa.

Di Yitzhak Artzi, fost deputat în Knesset, reprezentant al evreilor israelieni originari din România, a adus salutului primarului orașului Tel Aviv, dl Shlomo Lahat, înminându-i o mezuza din partea acestuia și salutului președintelui „Casei Diasporei” („Beit Hatefutot”), din partea cărui i-a dăruit un obiect special pentru urmărirea slovelor Torei. Apoi a rostit propria-i alocuțiune, în care a relevat faptul că dl Șef Rabin a dovedit că „veniturile sînt sub om, că omul face istoria”, cu condiția ca înzestrările să-i fie pe măsură. Dl Șef Rabin a demonstrat prin fapte devotamentul față de ideea întoarcerii în Sion, față de ideea unității poporului lui Israel, a arătat domnia sa.

Dl Prim-cantor Willy Harnik, accompa-

niat de Corul Templului Coral, a intonat „Ki leah tov” („O învățătură bună”) și „Ze Haim” („Aceasta e ziua bucuriei și veseliei noastre”).

O caldă alocuțiune a fost rostită apoi de dl Edgar Bronfman, președintele Congresului Mondial Evreiesc, care a accentuat asupra semnificației momentului aniversar de mare amploare, reprezentat de sărbătorirea Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, nu numai în viața obștii evreiești din România, dar și în cadrul iudaismului din întreaga lume.

În încheiere, a luat cuvîntul Eminența Sa, mulțumind întregii asistențe care l-a cinstit cu prezența la această aniversare.

Ceremonia s-a încheiat prin interpretarea de către corurile reunite ale elevilor mici și mari de la Talmud Toră a cîntecului „Lehaim”, însoțit de tradiționalul „Ad mae veesrim”, ambele coruri dirijate de Izu Gott.

Cuvîntarea domnului ing. THEODOR BLUMENFELD

secretar general al F.C.E.

Onorată asistență,

Imi revine deosebită cinste ca, în numele F.C.E. din România, să aduc salutului plin de grație al iudaismului român tuturor înalților oșpeți din țară și străinătate care ne cinstesc prin prezența lor la această mareă solemnitate menită să omagieze pe scumpul și veneratul nostru Șef Rabin, cu ocazia împlinirii vârstei de 80 de ani. Această înseamnă, însă, în același timp, 54 ani de activitate rabinică și 44 ani ca Șef Rabin — o activitate creatoare, dragoste față de aproapele său, o mare responsabilitate față de prezentul și viitorul apropiatului său.

Odată cu venirea sa în fruntea trebuirilor obștești și religioase ale evreilor din România, populația evreiască a simțit că începe să trăiască altfel, în demnitate, conștientă de drepturile și îndatoririle sale de evreu și cetățean al României. Este foarte greu de redat ce reprezintă prezența în fruntea obștii noastre a celui pe care îl sărbătorim, aportul său esențial la menținerea și dezvoltarea vieții comunitare și religioase, contribuția sa în toate tărîmurile vieții evreiești.

Șef Rabinul Rosen reprezintă, în viața iudaismului din România, sufletul acestui iudaism, inima sa care pulsează în fiecare secundă.

■ Cîntă corurile reunite ale elevilor de la Talmud Toră

MESAJE DE FELICITARE

Scumpe Rabin Rosen,
Cea de a 80-a zi de naștere a Domniei Voastre nu este un eveniment mic și aș vrea să folosesc această ocazie ca să vă exprim cele mai călduroase și bune urări.

Ați fost o prezență importantă pe scena românească mulți ani de zile, împlînd o conducere puternică pentru Comunitatea Evreiască și ajutînd acesteia să mențină tradițiile sale religioase și culturale.

Ați dovedit un adînc devotament pentru poporul pe care îl slușiți și ați muncit cu hărnicie și fără oboseală pentru îmbunătățirea vieții, nu numai a evreilor, dar și a tuturor oamenilor din România.

Pentru anii de serviciu ai Domniei Voastre, meritați din plin să fiți lăudați. După cum știți, noi, în Statele Unite, am manifestat un mare interes față de statutul evreilor din România.

Vreau să vă asigur că vom continua să facem același lucru.

De asemenea, vom persevera în acordarea unui puternic sprijin strădaniilor de a combate semnele de antisemitism, de a promova armonia și înțelegerea între diversele etnii ale populației României și în munca pentru libertățile democratice.

Prietenie, MAZAL TOV! Vă rog să primiți cele mai bune urări pentru un viitor în sănătate și fericire personală, pentru un viitor de pace și prosperitate în țara Dumneavoastră.

Sincer al Dumneavoastră,

LAWRENCE EAGLEBURGER

secretar de stat ad-interim al S.U.A.

Ne face o deosebită plăcere să vă adresăm un călduros salut și cele mai bune urări de viață lungă, sănătate și fericire, cu ocazia jubileului Eminenței Voastre.

Ne amintim cu satisfacție, și cu acest prilej, de fructuoasa vizită efectuată în cursul anului trecut de Eminența Voastră în Republica Moldova, de întîlnirile avute la Chișinău în zilele prieteniei moldo-israeliene, de frumoasele aprecieri făcute atunci la adresa poporului și țării noastre.

Conștienți de faptul că în persoana Eminenței Voastre avem un purtător de cuvînt de înalt prestigiu al unui popor care a știut să facă față cu succes tuturor încercărilor timpului, să-și mențină credința, să-și reînvie limba și statul său istoric, independent și suveran, constatăm cu satisfacție că V-ați pus în treaga autoritate de care vă bucurați în lume în slujba românilor, al căror fiu devotați ați fost întodeauna, cîstigînd astfel, încă de pe acum, un loc de cinste în istoria ambelor popoare, evreu și român.

Așa să vă ajute Dumnezeu!

ANDREI SANGHELI

prim-ministru al Republicii Moldova

Cu deosebită bucurie am primit azi vestea bună a sărbătoririi Eminenței Voastre. Din suflet vă felicit și vă urez încă mulți ani pe calea slujirii lui Dumnezeu și a credinciosului popor israelit.

Cu adîncă prețuire și amintiri luminoase din trecut și frățească îmbrățișare,

Sanctitatea Sa VASKEN I

Patriarhul Catolicos al tuturor armenilor

Vă rog să primiți, la vârsta frumoasă pe care o împliniți, gîndurile mele de bine și urări de sănătate, de viață îndelungată, odată cu respectul cuvenit misiunii Dumneavoastră sacerdotale, dedicată nu numai comunității Dvs., ci și tuturor acelor, în special din România, care au o intuiție a binelui, dreptății și sacralului.

Prof. univ. MIHAI DRĂGĂNESCU

președintele Academiei Române

Admirabila operă a Șef Rabinului Rosen este o pildă pentru toți colegii săi, pentru toți conducătorii poporului evreu din perioada care a urmat Holocaustului. Curajul său, acțiunea sa spirituală și religioasă, apărarea îndrăzită și dragostea sa nemărginită pentru toți membrii comunității sale impun tuturor respect și constituie, de aceea, un exemplu viu pentru toți colegii săi.

RENÉ SIRAT

Marele Rabin Emerit al Franței

Comunitatea Evreilor din Suedia a hotărît plantarea unei păduri în Israel pe numele sărbătoritului. Șef Rabinul Suediei, Morton Narrowe, ne scrie următoarele:

Am urmărit îndeaproape cariera dlui Șef Rabin Rosen și cunoaștem bine numeroasele sale realizări, care sînt o parte importantă a victoriei moderne a iudaismului.

Cariera doctorului Rosen va fi un subiect pentru teze de doctorat, iar personalitatea sa va rămîne o sursă de inspirație și de încurajare.

MORTON NARROWE

Șef Rabinul Suediei

Eminența Voastră,

Îngăduiți-mi să-mi exprim, cu ocazia împlinirii vârstei de 80 de ani, spre cinstea operei de viață remarcabilă a Dvs., în numele Bisericii Reformate din România și al meu personal, considerațiunea noastră cea mai sinceră și urările noastre de bine pe viitor, atât Eminenței Voastre cit și Comunității evreiești din România, pe care o conduceți cu atîtă devotament și abnegație.

Fiind pe deplin solidari cu mult încercata comunitate evreiască din România, întru totul vă sprijinim în lupta pentru combaterea manifestărilor de antisemitism care încă există în țară, exprimîndu-ne aprecierile noastre deosebite privind activitatea Eminenței Voastre pe acest tărîm.

Ca biserică, respectiv populație minoritară, în Dvs. recunoaștem un sprijin firesc de-al nostru în lupta împotriva oricărei discriminări etnice sau religioase, împotriva reînvierii ideilor fasciste, naționaliste-șoviste.

Cu ocazia zilei de naștere a Eminenței Voastre, vă asigurăm de stima și prețuirea noastră și vă urăm: „Ad multos annos”.

Dumnezeul lui Avram și Iacov să vă binecuvînteze!

Episcop TÖKES LASZLO

Episcopia Reformată Oradea

Mă întorc cu 34 de ani în urmă; toate amintirile mele converg către timpurile cînd am venit pe ospitalierele meleaguri românești și cînd prima mîndă care mi-a fost întîlnită cu toată căldura a fost a Dvs.

Pe atunci nu cunoașteam limba română, nu aveam nici un prieten și Dvs. mi-ați devenit prietenul devotați și fratele mai mare, cu care am avut o colaborare minunată, pe care l-am simțit foarte aproape în toate împrejurările și de care mă leagă multe amintiri de neuitat.

Posibilitatea de exprimare prin intermediul cuvîntelor este prea modestă pentru a reda în întregime profunzimea sentimentelor pe care le am față de Dvs. și de tot ceea ce ați realizat major în decursul timpului.

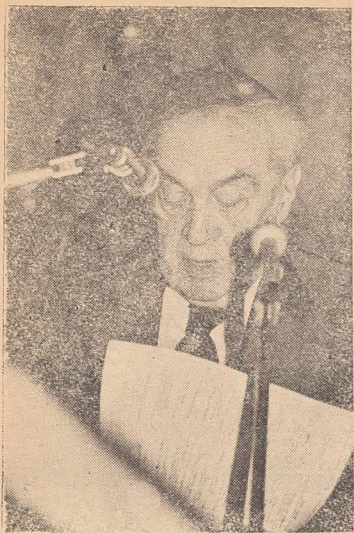
Cu ocazia acestei sărbători deosebite, care este ziua Dvs. de naștere, vă rog să primiți cele mai adevărate felicitări din partea comunității armene și a mea personal, împreună cu urarea sinceră de sănătate, viață lungă și putere de muncă în folosul poporului evreu și al tuturor acelor care iubesc adevărul și dreptatea.

Cu dragoste frățească,

Arhiepiscop DIRAYR MARDICHIAN

șeful Eparhiei Armene din România

(Urmare din p. 3)

ganizează sedere selectivă, la care iau parte mii de coreligionari, inclusiv cursanții de Talmud Tora.

De Hanuca, în fiecare an, sute de tineri, băieți și fete, coruri și orchestre, străbat, sub conducerea dlui Șef Rabin, pe ger și ceață, din zori pînă în noapte, aproape toate comunitățile din țară, aducînd evreilor lumină, curaj și bucurii.

După cite știm noi, această acțiune este unică în lume și multe personalități din Israel și S.U.A. au venit la noi pentru a participa la această alergare cu Menora, pentru a vedea cu ochii lor această splendidă mobilizare de conștiințe și suflete evreiești.

Putem afirma că deși numărul enoriașilor a scăzut, sărbătorile noastre capătă un farmec și o strălucire necunoscute pînă acum.

În ultimii ani, tot prin grija domnului Șef Rabin, au fost construite garduri la sute de cimitire, cheltindu-se multe zeci de milioane de lei, din fondurile proprii ale Federației, fără nici un sprijin material din străinătate.

Trebuie să menționăm acțiunea de strîngere a Săturilor Sfinte ale Torei din toate sinagogile unde nu mai aveau utilizare din cauza diminuării numărului enoriașilor și transferarea a peste 3.800 de suluri sfinte sinagogilor din Israel, ca dar al obștii noastre.

Activitatea culturală a avut și are un loc de frunte în preocupările sărbătoritului nostru.

Începînd din 1956, apare în mod regulat „Revista Culturii Mozaic”, în trei și patru limbi. Ea se bucură de un mare prestigiu în țară, la evrei și neevrei, la tineri și bătrîni, iar în străinătate ajunge în multe țări.

Fondatorul, animatorul revistei și autorul articolelor de fond și nu numai al acestora este Eminența Sa.

Calendarul iudaic — LUAH — pune la îndemîna cititorilor o mică enciclopedie de cunoștințe în domeniul religiei, istoriei și culturii evreiești.

Volumele de studii și eseuri biblice ale Eminenței Sale au apărut în română și engleză, în numeroase ediții și zeci de mii de exemplare, răspîndind lumină și căldură în mii și mii de cămine.

Din inițiativa sa, a luat ființă Muzeul de Istorie a Comunităților Evreiești din România, cuprinzînd expozate, documente ce atestă, cu forță de netăgăduit,

existența de sute de ani a unei interesante istorii a evreilor din această țară. De asemenea, sînt organizate conferințe săptămînale la București și în alte comunități din țară de către distinși intelectuali evrei și neevrei. Centrul de documentare reprezintă un factor de mare importanță, unde se adună documente și mărturii a istoriei seculare a evreilor din această țară.

Într-un cuvînt, nu există sector care interesează colectivitatea noastră în care să nu se simtă prezența D-Sale. Amprenta acestei personalități remarcabile se află în toate realizările obștei noastre, din perioada postbelică.

Eminența Sa a reușit să pună bazele și să transpună în realitate un vast program de asistență socială, datorită căruia viața a mii și mii de bătrîni, bolnavi, lipsiți de mijloace de existență, rămășițe ale lagărelor de exterminare a fost salvată. Aceștia au primit și primesc ajutoare în numerar, alimente, îmbrăcăminte nouă, ajutor medical și medicamente, ajutor gospodăresc. Peste 1.000 de evrei primesc zilnic mincare acasă, pregătita în cele 11 restaurante rituale.

Peste 350 evrei bătrîni și bolnavi sînt internați în căminele care funcționează la București, Arad, Timișoara.

La realizările acestei acțiuni de asistență socială, o importantă contribuție aduce și dna Amalia dr. Rosen, care știe, cu discreție și bunătate, să alina suferințele multora dintre cei asistați, prin vizite făcute la domiciliul acestora, în cămine și prin alte moduri de ajutorare.

Acest vast program de asistență socială a fost posibil datorită contribuției substanțiale acordate de JOINT. De 25 de ani, frații noștri din America, prin organizația JOINT, au trimis în România multe zeci de milioane de dolari, la care se adaugă contribuția substanțială a P.C.E.

Trebuie din nou să subliniez că inițiatorul acestui vast program de salvare este domnul Șef Rabin. Putem afirma că astăzi nu există enoriaș care să nu aibă asigurat minimul de existență.

Trebuie menționată cu toată tărie acțiunea permanentă dusă de Eminența Sa pentru combaterea tendinței de asimilare, lupta sa curajoasă și demnă împotriva tuturor formelor de manifestare antisemită din partea unor cîlei sau persoane care, sub diverse forme, prin scris sau pe alte căi, caută să reînvie antisemitismul în România. Afirmăm cu toată răspunderea că aprobăm pe deplin poziția Eminenței Sale în combaterea antisemitismului și sîntem alături de Din-sul.

În același timp, Domnia Sa și-a arătat dragostea față de Israel în toate ocaziile. Domnia Sa a demonstrat oricînd a avut prilejul, prin fapte concrete, că nu este nici o contradicție între a-ți afirma identitatea de evreu și a fi un bun și loial cetățean al Patriei.

De asemenea, este cunoscută contribuția Domniei Sale la întărirea relațiilor de prietenie dintre România și Israel. Marele prestigiu mondial de care se bucură Domnia Sa, îl pune întotdeauna în slujba țării, ale cărei interese le apără cu devotament și talent.

Permiteți, Eminență, să închei, urîndu-vă ca Atotputernicul să vă binecuvînteze cu ani mulți, în deplină sănătate și cu puteri sporite, ca să puteți continua opera istorică în slujba căreia stați de peste jumătate de veac.

Aceleași urări sincere le adresez și dnei Amalia — femeie de o rară noblete sufletească, care a știut să vă încurajeze și să vă fie un imens sprijin moral în momentele de cumpănă ale vieții și care, cu răbdare și calm, a fost întotdeauna o pilă de echilibru, judecată lucidă și generozitate față de cei bătrîni și aflați în singurătate.

Cuvîntarea tînărului ARTHUR WEISSMAN

Iau cuvîntul la această prestigioasă solemnitate în numele miilor de cursanți de la Talmud Tora de azi și de ieri, care, toți, îi purtăm Eminenței Sale o infinită dragoste și îi datorăm o infinită recunoștință.

Este dragostea pe care o purtăm Părintelui nostru spiritual, Celui care ne-a dat posibilitatea să învățăm slovasfîntă, Celui care, inițind în momente dramatice, cu mari riscuri pentru Sine, cursurile de Talmud Tora, a învățat zeci de mii de elevi din București și din toată țara — precum odinioară Rabi Akiva, tot în condiții de restrîngere — Tora, cartea de capăt la poporul nostru.

Este dragostea și recunoștința care se cuvin celui care, devenit Șef Rabin al unei comunități care a pierdut o jumătate din efectivul ei în Holocaust, a înțeles că trebuie făcut maximum posibil pentru salvarea a ceea ce a mai rămas, pentru refacerea comunităților și a înțeles că pentru aceasta trebuie început cu copiii, care, pentru a fi evrei, trebuie

Cuvîntarea domnului EDGAR BRONFMAN

președintele Congresului Mondial Evreiesc

Vin de la Bruxelles, unde am participat la un congres pe tema xenofobiei, a antisemitismului și a oricărui fel de ură etnică și religioasă.

Am venit să sărbătorim aici una dintre cele mai proeminente personalități ale lumii contemporane, care luptă pentru drepturile omului.

Dle Șef Rabin Rosen, sînteți un simbol al iudaismului.

Trebuie să afirm că David Moses Rosen reprezintă un erou. David Moses Rosen, cu soția, ar fi putut pleca la Tel Aviv, fără să înfrunte problemele ce le-au înfruntat și le înfruntă. În timpul lui Ceaușescu a dat posibilitate evreilor să plece în Israel. Circa 400.000 de evrei din România au făcut Alia.

Bănuiesc că Șeful Rabin nu va părăsi niciodată România. Cît timp un singur evreu din România va avea nevoie de ajutor, el va fi aici pentru a-l ajuta, pentru a învăța cu el, pentru a-l pregăti să facă Alia.

Toți evreii din lume datorează mult Rabinului Rosen.

Nu numai că îi datorez mult, nu numai că-l prețuiesc, dar îl iubesc.

Vă mulțumesc!

Cuvîntarea Rabinului ARTHUR SCHNEIER

președintele Fundației Ecumenice Mondiale „Appeal For Conscience”

Iar atunci cînd, după Holocaust, Dumnezeu a văzut că o comunitate este la primejdie să dispară, l-a ales pe dl Șef Rabin dr. Moses Rosen ca arhitect al destinului comunității evreiești din România postbelică. L-am întîlnit la București, la Washington, la Ierusalim. Nu exista cuvîntul obstacol pentru dl Șef Rabin. Obstacolul reprezenta pentru D-Sa o piatră de incercare, pe care totdeauna gasea țaria s-o învingă, conștient de temeinicia dezideratelor D-Sale.

Ne gîndim cu multă mîndrie la tot ce a realizat în slujba comunității dvs., în slujba ewreilor de pretutindeni, în slujba omenirii. Și faptul că reprezentanți ai altor biserici sînt prezenți la această sărbătoare reprezintă o dovadă de ecumenism.

Ne gîndim cu multă venerație că, în tot acest răstimp, D-Voastră ați purtat mereu vie durerea celor șase milioane de martiri ai noștri. Ați avut un drum greu de străbătut în vremuri tulburi. V-ați făcut un scop din menținerea drepturilor și demnității obștii D-Voastră.

Toate acestea reprezintă motivul pentru care ne-am adunat azi, aici, în această minunată sinagogă.

Peste 50 de șefi de state, inclusiv Bush și Iliescu, se întîlnesc azi la Helsinki. Vor discuta modalități pentru edificarea unei lumi noi în Europa. O lume a demnității umane, a toleranței, a libertăților religioase, a înțelegerii reciproce între națiuni. Aceste probleme le evocăm azi, legate de întreaga activitate a Șef Rabinului dr. Moses Rosen.

A fost o cinste pentru mine să semnez un acord cu ministrul afacerilor externe al României, dl Adrian Năstase, acord care va contribui la o mai bună conservare a monumentelor arhitectonice de cult din România: sinagogi, biserici. Sînt sigur că acest acord va ajuta și la o mai largă înțelegere între țările noastre.

Și, în cele din urmă, dar nu în ultimul rînd, țin să vă felicit, Eminență, pentru calitățile Domniei Voastre de Rabin, de lider spiritual. În timpurile biblice, mulți evrei credeau că au calități de conducător. Atunci Dumnezeu a grăit lui Moșe: „Spune fiilor lui Israel și la de la ei, de la toate căpeteniile lor, după semînții, douăsprezece toiege, cîte un toieg de fiecare semînție, și numele fiecărei căpetenii scrie-l pe tolagul său: [...] Și va fi ca tolagul omului pe care-l voi alege va înflori”. A doua zi, tolagul lui Aaron a înflorit și roadele lui au fost evidente. Domnia Voastră sînteți omul pe care Dumnezeu l-a ales. Tolagul Domniei Voastre a înflorit. Aveți toate realizările. Dar cea mai mare realizare este aceea de a vedea bărbați și femei tinere care contribuie la înflorirea iudaismului.

Vă adresez cele mai calde felicitări și urări de viață lungă. Fie ca bunul Dumnezeu să vă dăruiască, Domniei Voastre și distinsei Domniei Voastre soții, sănătate și aceleași succese ca și pînă acum în nobila misiune de slujire a Torei, a iudaismului, a lui Israel! AD MEA VEESRIM!

Cuvîntarea domnului ambasador MILTON WOLF

președintele Organizației mondiale „Joint Distribution Committee”

Domnule Șef Rabin dr. Moses Rosen, Domnule Ambasador Davis, Excelențele Voastre, distinși oaspeți, dragi prieteni și admiratori ai Șef Rabinului Rosen

Îmi revine marea plăcere și deosebita cinste de a reprezenta aici, cu această mare ocazie, Comitetul comun americano-evreiesc de distribuție, brațul filantropic de peste mări al comunităților evreiești din America, ce numără 5 milioane și jumătate de oameni.

Extensiunea și entuziasmul acestei adunări și strălucirea acestei sărbătoriri sînt o mărturie a stimei înalte pe care le nutrim față de sărbătoritul de astăzi și față de magnetismul său personal care a atras acest larg spectru format din fruntași mondiali!

Rabinul Rosen este unul dintre conducătorii evrei de seamă ai acestui secol — identificat cu activitățile cele mai morale și umane din generația noastră — el este bărbatul care a păstrat unită comunitatea evreiască din România în timpul unei epoci întunecoase și dificile, în pofida unei uriașe adversități. Datorită lui, spiritul iudaismului a supraviețuit climatului aspru al acelor vremuri.

El și-a răspindit neconștient mesajul de pe platforme libertății din întreaga lume. A propovăduit ideea că cel puternic trebuie să ajute pe cel slab, cei bogați să ajute pe cei săraci, iar cei liberi, pe cei oprimați!

Prin eforturi proprii sau în colaborare cu alții, sute de mii de evrei au putut să emigreze în Israel, pe cînd el a rămas ca păstor al poporului său. Datorită renumelui său internațional, a fost și rămîne, pînă în ziua de azi, un puternic și eficace purtător de cuvînt al poporului român în general.

În multe ocazii a fost campionul unei uriașe game de cauze românești și a purtat multe discuții cu membrii de seamă ai guvernului Statelor Unite.

El s-a adresat acestui grup din America dedicat cauzei umanității, cauză incurajată în Carta Națiunilor Unite, înscrisă în Declarația universală a drepturilor omului și cuprinsă în Constituția Statelor Unite.

A predicat în fața comunității evreiești din America susținînd că în cazul în care nu ne asumăm responsabilitățile ce ne revin, vom trăda 4000 de ani de moștenire evreiască, 4000 de ani de valori împărtășite și de cultură comună care au răspîndit lumina și au ajutat la modelarea conștiinței întregii lumi civilizate!

Cu ajutorul Joint-ului, Rabinul Rosen a izbutit să mențină bunăstarea materială a mii de supraviețuitori ai Holocaustului — oameni care și-au pierdut familiile în timpul Holocaustului. Joint-ul și Federația au devenit familia lor, ajutîndu-i să supraviețuiască.

După cel de al doilea război mondial Joint-ul a dat României 100 de milioane de dolari în ajutoare.

Astăzi, peste 3000 de evrei primesc regulat ajutor.

700 mese sînt transportate zilnic la casele celor bătrîni și bolnavi.

Peste 350 de persoane se află în căminele pentru bătrîni.

Medicamente, haine și alimente rituale sînt trimise de Joint în străinătate.

40.000 de pachete cu alimente sînt expediate anual celor nevoiași!

De asemenea, Joint-ul oferă ajutor și altora.

Între anii 1946 și 1948, Joint-ul a trimis cantități mari de grîu și alimente ca ajutor poporului din România.

După cutremurul din 1977 am trimis ajutor.

După revoluția din 1989 au fost expediate pe calea aerului ajutoare de urgență, medicamente, alimente și lapte praf.

Totodată, am furnizat ajutor tehnic Ministerului Sănătății. Cadre superioare au fost trimise să studieze în instituțiile medicale americane și israeliene, să observe modul de administrare al acestora și să studieze în domenii medicale și științifice în care acestea excellează, iar Institutul nostru din Brookdale ajută în prezent Ministerul Sănătății să-și organizeze sistemul medical.

Astfel, prin cuvînt și fapte, Rabinul Rosen a îmbogățit viețile evreilor și ale neevreilor din întreaga lume, inspirîndu-le pasiunea pentru slujirea celor neprivilegiați și curajul de a refuza să accepte compromisuri timide atunci cînd se cereau soluții îndrăznețe.

Prezența sa inspiră noblete, ea te îndeamnă să înțelegi cît mai sus în viață, spre țeluri sublime, mereu mai înalte, spre un țel lipsit de egoism, spre ceva ce solicită suferință și jertfă, curaj și compasiune.

Așadar, scumpe Rabi, cu ocazia celei de a 80-a aniversări a zilei de naștere, îți urăm Hazak! Hazak înseamnă tărie, sănătate și fericire.

Dumneavoastră și obstea dvs. aveți același destin comun cu al nostru, destinul poporului evreu! Nu sinteți singur, sîntem cu voi, iar relațiile noastre comune vor continua.

ceste într-o pădure întunecată și care, deși aprinde o flacără, nu-și găsește totuși drumul, dar cei de afară îl caută cu înfrigurare pînă îl găsește prin această flacără oricît de mică ar fi ea, tot astfel, evreii se vor regăsi în bezna cea mai adîncă atîta timp cît cea mai slabă lumină va străluci în depărtare.

Unicul loc în care programul diabolic de asimilare nu a putut fi pus în aplicare a fost în România, în care cel mai mare merit pentru aceasta îi revine Eminenței Sale domnului Șef Rabin dr. Moses Rosen, care a luptat fără frică pentru ca acea flacără a speranței să nu se stingă, să strălucească și astfel cei de afară să o zărească și să ne fie de ajutor, chiar dacă a făcut aceasta cu riscul vieții sale.

Numele pe care domnul Șef Rabin l-a primit înainte cu 80 de ani — David Moșe — caracterizează personalitatea

Domniei Sale. David a fost rege. În Talmud, se amintește că nu a fost numai un conducător în războaie, ci și un mare conducător economic și spiritual.

Moșe a fost acel conducător care a condus evreii din Egipt, din sclavie în libertate timp de 40 de ani prin deșert, pînă au ajuns în Tara Sfîntă. Vreau să subliniez un amănunt, și anume acela că adevărată activitate Moșe a început-o la 80 de ani, vîrstă Eminenței Sale, care este o vîrstă nu numai de începere, ci și de continuare a activității pînă la 120 de ani.

Acela care l-a binecuvîntat pe Moșe Rabinu să ne asculte ruga și Rabinul David Moșe să-și continue activitatea în conducerea acestei rămășițe de evrei din România, alături de nepretuita Domniei Sale soție, în sănătate, cu succese depline.

AD MEA VEESRIM!

Cuvîntarea domnului RON LEVI

președintele Comunității Evreiești din Bulgaria

chestră evreiască, și toate acestea nici în cele mai frumoase visuri ale mele nu mi le puteam imagina să existe în Bulgaria. S-a zis că există în Bulgaria o libertate religioasă. Dar ce fel de libertate religioasă e aceasta cînd poți face rugăciunile numai cu cițiva oameni maturi? Dacă venea unul mai tînăr îi era teamă pentru munca lui. Am lucrat în condiții grele și în acele condiții dl Șef Rabin dr. Moses Rosen ne-a ajutat cu tot ce a fost posibil. A primit aici doi tineri să învețe Toră. Ne-a ajutat în diferite alte ocazii. Acum situația s-a schimbat și evreii din Bulgaria pot să-și celebreze sărbătorile în liniște. Avem acum posibilitatea să fim în legătură cu copiii evrei din obstea noastră. Avem un curs de Talmud Toră, unde învață 120 de copii. Avem și un cor de copii. Și toate acestea sînt posibile din cauză că situația s-a schimbat. Ne vom strădui să învățăm în continuare din ceea ce ne-a învățat dr-ul Moses Rosen. 80 de ani de viață nu reprezintă un timp scurt. Și, în continuare, îi urez ca în anii ce urmează să aibă o activitate tot atît de bogată pentru iudaismul din toată lumea. Cît despre personalitatea dlui Moses Rosen trebuie să spun că nu este numai o personalitate a iudaismului din România, el este o personalitate a iudaismului din toată lumea. În consecință îi urez D-Sale, în numele comunităților evreiești din Bulgaria, cum se spune în Toră, AD MEA VEESRIM — pînă la 120 de ani!

MESAJE DE FELICITARE

UNIVERSITATEA EBRAICĂ DIN IERUSALIM

Universitatea Ebraică din Ierusalim ne scrie următoarele:
Dăm tribut de recunoștință celor 40 de ani de exemplară păstorie, cură, înțelepciune și devotament și acordăm o profundă prețuire contribuției istorice aduse de D-Sa atît poporului evreu, cît și Statului Israel.

YESHIVA UNIVERSITY

Yeshiva-University, din New York, felicită pe dl. dr. Moses Rosen care a fost proclamat „Doctor Honoris Causa” al acestei universități și adaugă:
Sărbătorirea a 80 de ani de la nașterea Șef Rabinului Moses Rosen este un eveniment important nu numai în istoria comunității Dvs., dar, îndrăznim să spunem, și în istoria tuturor comunităților evreiești din Europa și din lumea întreagă.

Cuvîntarea domnului Prim-Rabin dr. ASCHER EHRENFELD

Prim-Rabin al Comunității Evreilor din București

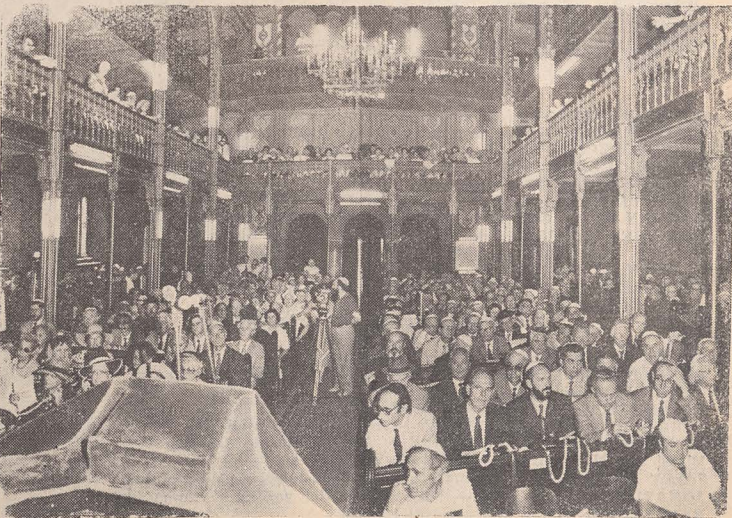
Onorată asistență,

Mă simt adînc mișcat să iau cuvîntul, la această mare festivitate a Federației Comunităților Evreiești, prilejuită de sărbătorirea a 80 de ani de la nașterea Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen. Mă simt foarte emoționat pentru că sînt și cel mai tînăr dintre înalții vorbitori de astăzi, care au prilejul de a-l felicita la Gvurot pe conducătorul spiritual al iudaismului din România.

Sînt născut în România și deși am trăit aici mai puțin de două decenii, totuși mi-am dat seama că Eminența Sa dl Șef Rabin este o figură proeminentă, atît în ochii mei, cît și în aceia ai tuturor evreilor.

După plecarea mea din țară, am urmărit cu interes toate publicațiile în legătură cu faptele Eminenței Sale legate atît de evreii din România, cît și de cei de peste hotare, dar numai acum, dintr-o poziție apropiată, pot să apreciez cu adevărat întreaga dimensiune a înaltei sale activități.

Talmudul comentează pierderea libertății poporului evreu înainte de două milenii, prin abandonarea Torei. Cu toate acestea, poporul evreu a supraviețuit, deoarece flacăra speranței nu s-a stins deosepe. Intocmai celui om care rătă-

■ Templul Coral în timpul festivității

PARTICIPANȚI LA FESTIVITĂȚI

DE LA PREȘEDINȚIA ROMÂNIEI

VICTOR OPASCHI — consilier
MARIUS GURAN — consilier

MEMBRI AI GUVERNULUI ȘI SECRETARI DE STAT

GEORGE DANIELESCU — ministrul economiei și finanțelor
MIHAIL GOLU — ministrul învățămîntului și științei
MIRCEA IONESCU-QUINTUS — ministrul justiției
ION AUREL STOICA — ministru secretar de stat pentru relațiile cu Parlamentul
GH. VLADULESCU — secretar de stat pentru culte
ADRIAN DOHOTARU — subsecretar de stat la Ministerul de Externe
DORU VIORELU — secretar de stat la Departamentul Administrației Publice Locale

MEMBRI AI PARLAMENTULUI

STEFAN CAZIMIR — deputat
RADU CAMPEANU — senator, cu doamna
DOMOKOS GEZA — deputat
VICTOR DUCULESCU — senator
ANDREI ICHIM — deputat
ION OANCEA — deputat
ION RATIU — deputat
GABRIEL TEPELEA — deputat

ALTE PERSONALITĂȚI POLITICE

LUCIAN CORNESCU-RING — președintele Partidului Social-Democrat Tradițional
OCTAVIAN ICHIM — consilier la Ministerul Agriculturii și Alimentației
THEODOR MAGDER — consilier al primului ministru al Republicii Moldova
ADRIAN SEVERIN — directorul Agenției Naționale pentru Privatizare

REPREZENTANȚI AI CULETELOR

Prea Fericitul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române — TEOCTIST
I.P.S. Arhiepiscopul ION ROBU — reprezentant al Bisericii Romano-Catolice
P.S. ZAREH BARONIAN — reprezentant al Eparhiei Armene
Preotul PLAIER — reprezentînd pe episcopul CHRISTOPH KLEIN, conducătorul Bisericii Evanghelice C.A.

MEMBRI AI ACADEMIEI ROMÂNE

Acad. prof. dr. MIHAI DRĂGANESCU — președintele Academiei Române
Acad. prof. dr. NICOLAE CAJAL — vicepreședinte al Academiei Române
Acad. prof. dr. MIHAI FLORESCU
Acad. prof. dr. ROMAN MOLDOVAN
Acad. prof. dr. EUGEN SEGAL
Acad. prof. dr. VLADIMIR TREBICI
Acad. prof. dr. VLAD VOICULESCU
Acad. prof. dr. BARBU ZAHARESCU

PERSONALITĂȚI ALE VIETII CULTURAL-ȘTIINȚIFICE

RADU F. ALEXANDRU — scriitor
MITZURA ARGHEZI — actriță
Prof. dr. ION BANU
G. BALANESCU — fost ambasador
Prof. dr. RADU BOGDAN
SILVIU BRUCAN — politolog
PAUL CERNOVODEANU — director adjunct al Institutului de Istorie „N. Iorga”
EDMOND DEDA — compozitor
Prof. dr. DOLFI DRIMER
AUREL FELEA — scriitor
A. GEORGESCU — fost ambasador în S.U.A.
VINICIU GAFITA — scriitor
AUREL GIROVEANU — compozitor
SEDI GLUCK — actriță
ION HENTER — actor la Teatrul Național din București
ALFRED HOFFMAN — muzicolog
BEDROS HORASANGIAN — scriitor
MISU IANCU — compozitor
Prof. dr. G. IONESCU
STEFAN IURES — scriitor
OLIVER LUSTIG — scriitor
TOMA GEORGE MAIORESCU — scriitor
EUGEN MANDRIC — publicist
H. MALINEANU — compozitor
EDUARD MEZINCESCU, cu doamna
DAN MIZRAHI — compozitor
RADU NEGREANU — compozitor
G-ral prof. GH. NICULESCU
I. OANCEA — reprezentant al Ligii Naționale pentru Drepturile Omului
LAURENȚIU PROFETA — compozitor
Dna și dl M. RALIAN — publicisti
IOSIF SAVA — muzicolog

ZIARIȘTI

SORIN CIOPONEA — redactor la „Viitorul Românesc”
NICOLETA DANDU — redactor la Radiodifuziunea Română
I. GEORGESCU — redactor la Radiodifuziunea Română
VICTOR GRECU — redactor la „Curierul Național”
LAURENȚIU MATEI — redactor la „Meridian”
LIVIU MINECAN — redactor la „Curierul Național”
CARMEN și DRAGOS SEULEANU — redactori la Radiodifuziunea Română
DIONISIE SINCAN — redactor la Radiodifuziunea Română
V. STAN — redactor la revista „Expres”
CARMEN STEFANESCU — redactor la Televiziunea Română
ELENA STEFOI — redactor la revista „Contrapunct”

MEMBRI AI CORPULUI DIPLOMATIC

MILOS ALCALAY — ambasadorul Venezuelei
ROLAND ALEKSANDROWICZ — însărcinat cu afaceri ad-interim al Poloniei
ANDREW BACHE — ambasadorul Marii Britanii
FELIX PETROVICI BOGDANOV — ambasadorul Rusiei
JOHN DAVIS JR. — ambasadorul Statelor Unite ale Americii
W. W. FAIRWEATHER — ambasadorul Canadei
LILLY HAHAMI — însărcinat cu afaceri ad-interim al Israelului
JONATHAN NUSSBAUM — atașat al Secției politice a Ambasadei S.U.A.
RENAUD VIGNAL — ambasadorul Franței

PARCĂ VISEZ...

Fragmente din cuvîntarea Eminenței Sale
dl Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

Atotputernicul, prin ale Sale minuni, m-a salvat, m-a sprijinit, m-a înălțat, mi-a dăruit putere și sfat ca să nu mă prăbușesc, ca să înfrunt urgia, sau, mai bine zis, urgiile și să devin astfel un SIMBOL.

NU MĂ LAUDAȚI PE MINE,
LAUDAȚI PE DUMNEZEU

Da. Un simbol al vitalității poporului evreu, un simbol al dramaticei noastre istorii, un simbol al eternității lui Israel, un simbol al lui AM ISRAEL HAL.

Care sint deci cuvintele cu care trebuie să-l mulțumim Lui, îndurătorului Părinte Cereș, în aceste zile în care biata mea ființă e atât de asaltată, din toate părțile, de mărturii de recunoștință?

Părintele nostru Avraham, atunci când oaspeții i-au mulțumit pentru ospitalitate, le-a răspuns: „Mie imi mulțumim!” Față de mine vă exprimați recunoștință? Mulțumiți-l lui Dumnezeu, care ne-a dăruit toate aceste bunătăți!”

Parafrazîndu-l pe „Părintele Popoarelor”, vă voi spune și eu următoarele:

Cartea mea de memorii am numit-o „Primejdii, încercări, miracole”.

Cuvintele de laudă adresate mie, pentru că am înfruntat primejdii și am rezistat încercărilor, nu erau posibile fără cel de-al treilea element: minunile.

Dacă Dumnezeu, o-ar fi avut mila de mine, dacă El nu ar fi făcut miracol cu miracol pentru a mă ocroti, în zadar ar fi fost dizenția și lupta mea.

Mie imi mulțumim? Întîi să-l mulțumim cu toții Lui, celui pe care de mine îl știu că este „Somer Israel” — „Paznicul lui Israel”.

DACĂ STALIN N-AR FI MURIT
LA 5 MARTIE 1953...

Doriți să exemplific? Dacă v-aș spune acum, la această piatră de hotar din viața mea, că dacă nu murea Stalin la 5 martie 1953, n-am fi fost noi, soția mea și cu mine, decit, poate, o amintire a unor victime ale terorii celui an? Dacă v-aș spune că în iulie 1955, cînd am fost la Moscova pentru prima dată, m-am dus simbăt pe jos la Mausoleu și am mărșăluit mulți kilometri ca să-l văd pe Stalin mort, ca să-l mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dăruit viața pe care călăii lui Stalin erau gata să mi-o ia? Acum, poate, rideți, dar gîndiți-vă mai bine și vi-l vedeți minunea.

Mai vreți altă exemplificare? Zeci de ani n-a putut pleca în Israel nici un evreu din tot imperiul comunist. Din România, sub teroarea comunistă, 97% au plecat. Nici o vorbă ebraică, nici un cuvînt despre Tora, nimic, pustiu complet au fost comunitățile din Europa de Răsărit. Cuvîntările și mesajele pe care le-ați ascultat v-au reamîntit viața evrească din România în acea perioadă. Dacă aceasta nu e o minune, atunci ce este o minune?

MAI IMPORTANT E CEEA CE NU
AM FĂCUT

În al doilea rînd, cred că am dator să relev un alt aspect al sărbătorii de azi. S-au subliniat multe din cele ce am făcut și pentru aceasta am fost feliicitat. Dați-mi voie să vă spun că dacă mi s-ar cuveni niscăiva laude, ele ar trebui să fie pentru ceea ce nu am făcut. Eram tînar, fără experiență, fără strategii. Singur, fără nici un sprijin decit acela că știam un singur lucru: sint lucruri care nu se cade, nu se poate să le făptuiesc, orice s-a întimpla. Aceasta era proba de foc. Tot numai datorită lui Dumnezeu, care mi-a dat putere, am putut să trec prin foc și să mă aflu azi în fața Domniilor Voastre, roșind vîrbele înțeleptului Hillel: „Ferice de tine-relea noastră, care nu ne face de rușine bătrînețea noastră”.

Iar ca să închei aceste reflecții ale unui om bătrîn, pe marginea unei „sărbătorii” căreia îi sed bine ghilimelele, voi aminti vorba lui Solomon: „Ce are de-a face aceasta cu bucuria?”. Adică ce mare bucurie e cînd ai împlinit 80 de ani, cînd te afli în fața stației finale din acest drum de la leagăn spre mormînt care se numește „viață”?

EVREU ÎNTRE EVREI

Voi răspunde cu cele cu care am început. Da. E mare bucuria că nu îți irosit zilele în zadar, că strădanile tale

(Continuare în p. 8)

Bardul iudaismului, nemuritorul psalmist, definește Ziua marii mințiri a lui Israel, ziua întoarcerii în Sion, ca fiind ziua „în care vom fi precum visătorii”.

Îngăduiți-mi, respectați și iubiți participanți la această solemnă zi de sărbătoare, să vă mărturisesc că aceasta este și definiția stării mele sufletești.

Parcă a fost un vis ziua de 8 iunie a acestui an, cînd președintele Israelului, dl Chaim Herzog, a deschis nu numai porțile palatului său de la Ierusalim, dar și pe acelea ale gîndurilor și simțămîntelor sale, spre a rosti, în prezența unei elite a intelectualității, a rabinatului și a vieții sociale israeliene, elogiul emoționant adresat muncii și luptei mele de o viață întreagă.

Alături, președintele României, dl Ion Iliescu, a binevoit, de asemenea, să ne cîntească, pe mine și pe soția mea, pe conducătorii vieții comunitare și intelectuale evreiești din România, pe înalții oaspeți sosiți din diferite părți ale lumii, spre a-mi exprima impresionante sentimente și urări de bine și spre a sublinia unele merite pe care mi le-aș fi câștigat în slujba patriei noastre, România.

Iar astăzi, acum? Aici, în acest sfînt lăcaș, privesc în jurul meu, ascult cuvîntări și iarăși mi se pare că visez. Din nou, președintele României, dl Ion Iliescu și, alături de Domnia Sa, primul ministru, dl Theodor Stolojan, transmit mesaje de laudă. Primul ministru al Israelului, în funcție, Yitzhak Shamir și cel nou ales, Yitzhak Rabin, au exprimat admirație și prețuire pentru iudaismul român și pentru umila mea persoană, președintele Congresului Mondial Evreiesc, domnul Edgar Bronfman, împreună cu o distinsă delegație a poporului evreu din Diaspora se află aici, președintele „Joint”-ului, ambasadorul Wolf și doamna, vicepreședintele Michael Schneider au găsit și ei de cuviință să participe la această prăznuire; Rabinul Arthur Schneier și soția, au venit și ei din America în același scop: Yitzhak Artzi, cu soția prezintă cuvîntul evreilor români din Israel, cuvîntul primarului din Tel Aviv, Shlomo Lahat. Se află aici reprezentanți ai cultelor, membri ai guvernului, ai Parlamentului, distinși oameni de știință; președintele Academiei ne onorează cu prezența d-sale; sint de față conducătorii tuturor comunităților evreiești din România, oaspeți din țară și din străinătate și așa mai departe.

OPTZECI DE ANI
SINT „O BUCURIE”?

Toate acestea pentru ce? Ce s-a întimplat? Un rabin care mai are în a sa păstorire vreo 17—18000 de evrei (nu, nicidecum 9000, cum pretinde recentul recensămint) a împlinit 80 de ani. Ei și? Cele ce am văzut la Ierusalim, la Cotroceni și aici au fost oare aievea sau „sintem precum cei care visează”?

Ei bine, găsesc de cuviință să spun, fără falsă modestie, ce cred eu despre toate acestea.

Viața mea a devenit, prin vrerea lui Dumnezeu, UN SIMBOL. În ultima jumătate de veac, în focul cîmplitei tragedii urmare a fascismului, a războiului și apoi a comunismului, în gheena Holocaustului celor șase milioane de evrei,

1

2

Întrevederi cordiale cu oaspeți de seamă

3

1. Cu dl Edgar Bronfman, președintele C.M.E. 2. Vorbește dl Aurel Dragoș Munteanu, ambasadorul României în S.U.A.; alături, dl Mihai Drăgănescu, președintele Academiei Române. 3. Dr. Israel Singer, secretar general al C.M.E., oferă un dar simbolic Eminenței Sale. Sînt de față dñii Edgar Bronfman, Elan Steinberg, secretar al C.M.E. și prof. dr. doc. N. Cajal, vicepreședinte al Academiei Române. 4. Cu Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. 5. Cu Arhiepiscopul Ion Robu al Bisericii Romano-Catolice. 6. Cu Michael Schneider, vicepreședintele „Joint“-ului. 7. Cu dl Radu Câmpeanu, vicepreședinte al Senatului. 8. Cu dl Ion Rațiu, deputat. 9. Cu scriitorul Toma George Maiorescu.

4

5

6

7

8

9

(Urmare din p. 6)

au devenit un simbol, că viața ta, cind o privești retrospectiv, a fost aceea a unui evreu între evrei. A fi evreu înseamnă, în orice caz, a fi îndărătnic, a nu accepta teroarea, a te opune neghobiei. În mijlocul unui popor care e dotat cu astfel de însușiri, poate că viața mea a fost a unui evreu care a dus la trepte mai înalte aceste caracteristici. Evreu între evrei.

NU POT SĂ TAC...

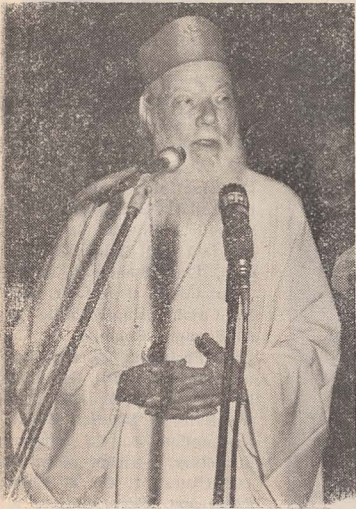
Așa veți înțelege pentru ce la această vîrstă nu mă pot resemna la tăcere, nu pot accepta antisemitismul cu a sa stupiditate, cu a sa ferocitate, cu a sa min-

ciună. Nu l-am acceptat nici cînd mi se punea călușul în gură, cu atît mai mult n-o fac azi, în România democratică. Protestez intruna, căci spune un proverb popular: „Copilul care nu plînge nu capătă lapte”. Dacă vrem drepturi umane, dacă vrem respectarea demnității noastre, trebuie să le cerem. Altfel ne-am merita soarta din vremurile de altădată. Protestez însă nu numai ca evreu, ci și ca cetățean al României, căci nu e nevoie să demonstrăm ce primejdii mortale e fascismul pentru această țară, pentru acest blind și ospitalier popor român.

Binecuvîntat fie poporul român, binecuvîntat fie poporul lui Israel, Pace pentru întreaga omenire. Amen.

CUVÎNTĂRI ROSTITE LA RECEPȚIE

Prea Fericitul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române — TEOCTIST

Am bucuria să mă aflu aici într-o zi însemnată pentru Federația Comunităților Evreiești din România, cîndind activitatea, lucrarea, personalitatea Eminen-

ței Sale dlui dr. Moses Rosen. Ne cunoaștem, aș zice, de-o viață. Ne-am împănat acțiunile și aspirațiile, ne-am împănat, de asemenea, ofurile, în timpul îndelungatei dictaturi ateiste, și ne-am mîngîiat reciproc cu învierea adevărului și libertății în lume și în țara noastră. În aceste năzuințe ne-au ținut adevăratele veșnice ale Bibliei, ne-au ținut învățăturile care stau la baza vieții noastre spirituale, deopotrivă, stau la temelia vieții spirituale creștine. Aceste adevăruri sînt pentru noi toți mesaje de a ne regăsi ființa noastră naturală, cea pe care a zidit-o Dumnezeu, de a ne regăsi în lucrarea Binelui, Adevărului și Frumuseții, precum ne-a hărăzit Creatorul nouă, oamenilor, tuturor oamenilor Pămîntului, căci toți sînt creați după chipul lui Dumnezeu. Faptele fiecăruia trebuie să se întocmească după asemănarea cu Dumnezeu, după lucrarea Binelui, după lucrarea adevărului, după lucrarea a ceea ce este frumos pe Pămînt și în Cer. Cu aceste simțăminte mă găsesc aici, Eminență, mă bucur că mă găsesc înconjurat de distinse personalități. Și mesajul nostru se îndreaptă deopotrivă către toți ca frați, ca împreună lucrători pentru Adevărul cel dumnezeiesc pe Pămînt. Să facem ca el să înflorească și să rodească în sufletul Eminenței Voastre și al obștii ce o conduceți și în sufletul și în viața noastră, a tuturor! La mulți ani!

AUREL DRAGOȘ MUNTEANU

ambasadorul României în S.U.A.

Sper, totuși, că dl secretar general Blumenfeld mi-a dat cuvîntul mai puțin pentru faptul că sînt acasă, cît pentru faptul că aș putea să depun mărturie asupra ultimilor doi ani de existență a Șef Rabinului David Moșe Rosen. Am contemplat oarecum viața D-Sale, am participat la elaborarea unei foarte interesante cărți, privind memoriile D-Sale și primii 80 de ani de viață ai Rabinului Rosen au fost, într-adevăr, impresionanți. Am venit aici în calitate mea de ambasador al României la Washington. Am avut prilejul să-l văd pe Rabinul Rosen și în ultimii doi ani, cu ocazia vizitelor D-Sale în S.U.A. Și tare aș da prilejul celor ce se referă mai puțin condescendent în presă la atitudinile D-Sale, să spună că Rabinul Rosen e, într-adevăr, un mare român. Rabinul Rosen a fost unul dintre cei mai activi cetățeni ai României în ultimii doi ani. Mă refer la faptul că a contribuit direct la restaurarea unei imagini demne a țării. Este un promotor înfocat al valorilor românești, al respectului față de nația în

mijlocul căreia a trăit și pe care întodeauna a admirat-o. Desigur, nu vreau prin asta să neg faptul că D-Sale este unul dintre marii fii ai poporului evreu. Cînd vorbim de poporul evreu, trebuie să avem în vedere că vorbim despre un popor care a fost **axis mundi**, a adus lumii valori atît de proeminente, prezente în conștiința fiecăruia dintre noi. Rabinul Rosen este, într-adevăr, o personalitate de excepție a poporului evreu, un erou al poporului evreu, dar eu vreau să spun că este și un mare român, un om care a servit România de decenii și care, în ultimii doi ani, a făcut — poate mai mult decît orînd — bine țării noastre, decît toți criticii săi la un loc, pentru restaurarea — așa cum am mai spus — a unei imagini demne a țării noastre în lume.

Și acum urmează urările. Ebraica are un avantaj și în această privință. Urarea este „Ad mea veesrim veod”. „Să trăiți 120 de ani și încă”. Aceasta este traducerea completă a urării.

MIHAI DRĂGĂNESCU

președintele Academiei Române

Eminență Voastră,
Doamnelor și domnilor,

Dorese să transmit și prin viu grai felicitări Eminenței Sale dr. Moșe Rosen, cu ocazia împlinirii vârstei de 80 de ani, care reprezintă o vîrstă de lumină, odată cu urări de sănătate și viață îndelungată.

Eminență Voastră sunteți un om al personalităților. Religia dvs. are o mare vechime și ea s-a născut din acele profunzimi care inspiră și care au înflăcărat iubirea, intuiția, creativitatea, înțe-

legerea între oameni, etnii și națiuni.

Eminență Sa este o mare personalitate a comunității internaționale evreiești. În numele Academiei Române am onoarea deosebită să vă transmit tradiționala urare românească „La mulți ani!” Și să-mi îngăduiți, în același timp, ținînd seama de natura dublă a noastră, a tuturor, să afirm că sîntem cuprinși nu numai în realitatea exterioară, dar și într-o realitate profundă din care facem parte și noi, oamenii, și să vă spun un cuvînt filozofic: „Fiți binevenit printre frați întru sacralitatea lumii”. Încă o dată — La mulți ani!

RECEPȚIE

În seara aceleiași zile, în sala de festivități a Restaurantului ritual din str. Popa Soare, a avut loc o recepție în onoarea Eminenței Sale și a dnei Amalia dr. Rosen.

Au rostit cuvîntări: Prea Fericitul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist; președintele Congresului Mondial Evreiesc, dl Edgar Bronfman; președintele Academiei Române, dl Mihai Drăgănescu; ambasadorul României în S.U.A., dl Aurel Dragoș Munteanu.

Vorbitorii au insistat asupra faptului că sărbătoritul îmbină calitățile unei personalități proeminente a iudaismului din România și din întreaga lume cu cele ale unui adevărat patriot român.

Tuturor, le-a răspuns Eminența Sa,

mulțumind pentru frumoasele sentimente exprimate de vorbitori.

La recepție au participat conducătorii F.C.E. și C.E.B., reprezentanți ai celor mai importante instituții ale statului, clerului, intelectualii de frunte, evreii neevrei, din România.

Au luat parte înalte oaspeți de prestigiu și membri ai corpului diplomatic acreditat în țara noastră.

Evenimentul a depășit cu mult limitele iudaismului din România, devenind — prin calitatea de simbol a vieții Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moșe Rosen, personalitate de prim rang a iudaismului mondial — o sărbătoare a vrellor de pretutindeni.

EDGAR BRONFMAN

președintele Congresului Mondial Evreiesc

Die Șef Rabin dr. Moses Rosen,
Doamnelor și domnilor,

Am plecat azi din Bruxelles, unde am participat la un congres cu tema „Lupta împotriva antisemitismului” și considerăm că avem datoria de a participa la această aniversare a dlui Șef Rabin Rosen. Aceasta este un lucru natural, fiindcă Rabinul Rosen este un erou. Este un erou pentru evreii din România, este un erou pentru toți evreii din întreaga lume, pentru toți evreii care iubesc pacea și libertatea.

Este un erou pentru evreii din România pentru că i-a iubit și și-a conso-

crat lor întreaga viață și pentru că a lăsat tot ce a putut pentru ei să se alieze în Israel.

Este un erou pentru că a fost devotat învățăturilor Torei, pentru că a fost votat tuturor evreilor liberi, pentru că a fost devotat poporului lui Israel.

Este un erou pentru toată lumea, pentru că toată viața și-a dedicat-o luptei pentru demnitate, pentru drepturile omului.

Poate că cel mai important motiv pentru care sînt aici este acela că îl iubesc și că vreau să-l urez să trăiască încă 40 de ani de acum înainte, pînă la 120 de ani!

MESAJE DE FELICITARE

Cu deosebită considerație, îmi permit a vă exprima urările mele de bine și felicitări mele cu ocazia împlinirii vîrstei biblice de optzeci de ani.

Totodată, nu pot trece cu vederea modul temerar și credincios în care ați slujit poporul și comunitatea Dumneavoastră într-o epocă și zonă de zguduri istorice, care au provocat mari suferințe credincioșilor Dumneavoastră.

Ca minoritate etnică, care înainte de război avea mărimea populației germane din România și care s-a redus numeric mai repede decît a noastră, ați fost și veți rămîne pentru noi un model de credință și slujire într-o situație de Diasporă pronunțată, la care de doi ani de zile am ajuns și noi.

Cu respect și admirație am urmărit activitățile Dumneavoastră prestigioase ca personalitate a iudaismului mondial, ale cărei reușite s-au răsfrînt și spre binele patriei noastre comune.

Cu stimă și prețuire,

Episcop d. h. c. dr. CHR. KLEIN
Biserica Evanghelică C.A. din România

Eminență,

Îngăduiți-mi să Vă adresez, din inimă și cu toată inima, la atît de frumoasa Dumnei Voastre aniversare, urări de sănătate, viață îndelungată și fericită!

Opera Eminenței Voastre este una din cele mai tulburătoare construcții spirituale ale acestui veac atît de bîne din cea mai directă sursă cu putință. Străbătî: însă, necontenit, de acea lumină a Speranței căreia Eminența Voastră i-ați fost și îi sunteți, cu mari și pilduitoare sacrificii, un înțelept ocrotitor. Încă o dată, Eminență, mă bucur să Vă pot spune

La mulți ani!

DINU SĂRARU
iulie 1992

Îmi amintesc cu reală satisfacție că am avut un rol oarecare în festivitățile prilejuate de a 60-a aniversare și nu-mi vine să cred că au și trecut 20 de ani de atunci. Două decenii încărcate de dramatism, primejdii și realizări miraculoase, despre care știu atît de bine din cea mai directă sursă cu putință. Nu cred să fi fost un singur an în care să nu ne fi întîlnit măcar o dată pentru acele lungi convorbiri, cel mai adesea prin camere de hotel, soldate aproape întotdeauna cu unul din interviurile despre care lumea mai vorbește și astăzi — exerciții de elocință figurativă executate cu migală și subtilitate pentru a ocoli pe cît era posibil capcanele și primejdțiile acelor vremuri de restrîngere. Nu erau mulți care îndrăzneau atunci să vorbească, adesea cu înțelesuri subterane, la „Europa liberă”.

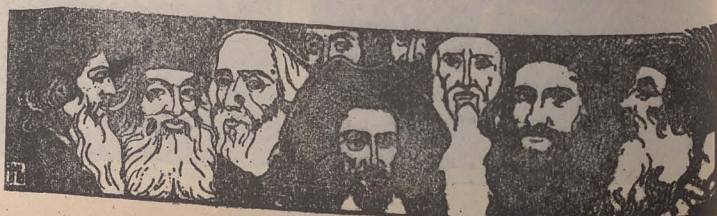
Evoc aceste amintiri acum, nu numai și nu atît pentru sentimentul pe care ele mi-l dau de a fi fost martor la clădirea edificîului monumental pe care aniversarea de astăzi îl celebrează, ci pentru că mi se pare că au o relevanță actuală demnă de subliniat la această aniversare.

Washington, 7 iulie 1992

NESTOR RATES

Prezența Dvs în fruntea comunității, azi, cînd noi valuri de antisemitism provocate de minți întunecate de ură și de prostie îi amenință liniștea, este o binefacere cerească.

ION HENTER
actor

PARTICIPANȚI LA FESTIVITĂȚI

DELEGAȚI AI MARILOR ORGANIZAȚII EVREIEȘTI INTERNAȚIONALE

Ambasadorul MILTON WOLF — președintele Organizației mondiale „Joint Distribution Committee”
 MICHAEL SCHNEIDER — vicepreședinte al „Joint”-ului
 ZVI FEINE — directorul Programului „Joint” pentru România
 EDGAR BRONFMAN — președintele Congresului Mondial Evreiesc
 Dr. ISRAEL SINGER — secretar general al Congresului Mondial Evreiesc
 ELAN STEINBERG — secretar al Congresului Mondial Evreiesc
 ARTHUR SCHNEIER — președintele Fundației ecumenice mondiale „Appeal for Conscience”, cu doamna
 RON LEVI — președintele Comunității Evreiești din Bulgaria, cu doamna
 RIMA DAVIDOVA — membră a delegației Comunităților Evreiești din Bulgaria
 LILY YUZONI — membră a delegației Comunităților Evreiești din Bulgaria
 YITZHAK ARTZI — fost deputat în Knesset, reprezentant al primarului orașului Tel Aviv — Shlomo Lahat —, delegat al evreilor israelieni originari din România, cu doamna
 SULIM ZILBERFARB — vicepreședinte al Ligii de prietenie Israel — România și reprezentant al organizației „Hapoel Hamizrahi”, cu doamna
 IEHUDA LAFTON — reprezentant al Agenției Evreiești „Sohnut”
 STEGRIED SCHIEBER — din Viena

CONFERINȚĂ DE PRESĂ

Joi 9 iulie a.c., a fost organizată o conferință de presă la Hotelul Intercontinental din București, în cadrul căreia dl Edgar Bronfman, președintele Congresului Mondial Evreiesc, a prezentat poziția acestui înalt for internațional față de problemele cu care se confruntă în prezent România și populația ei evreiască.

Răspunzând la una din întrebări, care îi cerea să arate care este în prezent imaginea României în S.U.A., dl Edgar Bronfman a răspuns că nu ne putem

aștepta la o imagine pozitivă atita timp cit chiar o bună parte a presei românești scrie că în România nu s-a schimbat nimic față de trecut și cit timp există publicații centrale sau locale care proferează insulte la adresa unor etnici conculitoare, antisemitismul fiind la loc de frunte în acest sens.

Eminența Sa a intervenit în discuție cu unele utile precizări.

La conferința de presă a participat și dl Aurel Dragoș Munteanu, ambasadorul României în S.U.A.

MOMENTE DE BILANȚ

În ziua de 2 iulie 1992, a avut loc încheierea ciclului de conferințe pe anul 5752 din cadrul Cercului de studii iudaice din București. După analiza de bilanț prezentată de dl prof. ing. Oșy Lazăr, au fost trecute în revistă principalele conferințe ținute și, în continuare, a fost vizionată pe bandă video festivitatea sărbătoririi a 80 de ani ai Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, la reședința din Ierusalim a Excelelenței Sale dl Chaim Herzog, președintele Statului Israel.

În ziua de 12 iulie 1992, a avut loc încheierea cursurilor de Talmud Tora din anul 5752 în cadrul Comunității Evreilor din București.

După terminarea orelor de curs, dl prof. ing. Oșy Lazăr, din partea C.E.B., le-a vorbit cursanților, îndemnându-i la continuarea studiului cu interes mereu sporit. A fost prezentat și programul ce urmează a avea loc la tabăra de vară de la Cristian, unde cursanții de Talmud Tora vor putea beneficia de o odihnă plăcută, și, în același timp, utilă.

Consfătuire cu președinții comunităților

Miercuri 8 iulie a.c., a avut loc o consfătuire organizată de Federația Comunităților Evreiești cu președinții comunităților evreiești din țară, veniți să participe la aniversarea a 80 de ani de viață ai Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Eminența Sa a făcut o expunere asupra problemelor curente ale vieții evreiești din România, cerind președinților comunităților evreiești să manifeste maximă preocupare față de problemele obștii lor, să administreze cu grijă bunurile comunităților și să se preocupe permanent de tot ceea ce îi interesează pe evreii din localitate. În acest sens, Domnia Sa a insistat ca, acolo unde apar manifestări cu caracter antisemit, conducerea comunităților să reacționeze cu demnitate în apărarea onoarei populației evreiești și să informeze conducerea Federației, spre a putea sesiza la timp autoritățile competente în vederea luării măsurilor cuvenite de oprire a unor asemenea fenomene și de sancționare a celor vinovați.

Totodată, vorbitorii s-au referit la anumite aspecte îngrijorătoare, ca, de pildă, încercările de negare a Holocaustului și de reabilitare a lui Ion Antonescu, al cărui nume a fost dat unor străzi sau bulevarde din Oradea, Craiova, Tg.-Mureș, ca și faptul că, atunci când au avut loc confruntări interetnice, a fost profanat cimitirul evreiesc din Tg.-Mureș, ceea ce demonstrează încă o dată că antisemitismul este folosit ca mijloc de diversion în momente critice. Tot la Tg.-Mureș, protestul comunității evreiești locale, adresat spre publicare unor ziare, a apărut numai în două dintre ele, altele refuzând să-l dea publicității. Au fost însă subliniate și fapte pozitive, ca, de pildă,

aprecierile elogioase exprimate, la recentele comemorări din Cluj, Oradea, Iași și Dorohoi, de către primari, la adresa Eminenței Sale și a comunității, condamnarea, fără rezerve, de către dl episcop Laszlo Tokes, de către Asociația pentru dialog interetnic, de către reprezentanții celorlalte culte, ca și de alți vorbitori, a antisemitismului și șovinismului.

Vorbitorii l-au rugat pe Eminența Sa să candideze la alegerile din 27 septembrie pentru Parlamentul României, spre a ne putea reprezenta cu cinste și a exprima de la înalta tribună a acestui for loialitatea și atașamentul cetățenilor evrei față de patria lor — România —, concomitent cu cererea de a fi tratați ca atare și apărați de orice atacuri și jigniri.

În cadrul consfătuirii, a luat cuvântul și dl Yitzhak Artzi, ca reprezentant al evreilor din Israel originari din România, exprimând sentimente de admirație față de personalitatea Eminenței Sale, față de lupta fermă pe care Domnia Sa o duce în vederea apărării demnității populației evreiești rămase în România și a asigurării unui trai demn pentru aceasta.

În cuvântul său, dl ambasador Milton Wolf, noul președinte al Organizației „Joint”, a adus salutul acestei organizații și încredințarea că va susține în continuare eforturile Federației pentru rezolvarea problemei evreilor vîrstnici, singuri și fără posibilități materiale.

La rîndul său, dl Rabin Arthur Schneier, președintele Federației ecumenice mondiale „Appeal for Conscience”, a exprimat omagiile sale și ale evreilor din sinagoga „Park East” din New York, pe care o conduce, față de dl Șef Rabin.

Cuvîntarea domnului Yitzhak Artzi

Eminența Voastră, Domnule Șef Rabin, Doamnă Amalia dr. Rosen, Onorată asistentă,

Ziua de naștere a domnului Șef Rabin dr. Moses David Rosen nu e doar o serbare particulară a acestei ilustre personalități, nu doar o serbare a evreilor din România și a iudaismului mondial. Ea este și o serbare a colectivității din Israel a celor circa 400.000 de originari din România, o sărbătoare a instigării din viața publică, religioasă și culturală israeliene de care sărbătoritul e legat.

De aceea, aduc acestei serbări salutul originarilor din România, salutul Primăriei Tel Aviv-Iaffo precum și salutul lui Beit Hatefutot-Muzeul Diasporei, al cărui membru fondator și membru de onoare este dl Șef Rabin.

În controversa veche dacă istoria îl face pe om sau omul face istoria, *„Vremurile sînt sub om sau omul sub vremuri”*, viața și activitatea domnului Șef Rabin Rosen dovedesc că *„Vremurile sînt sub om”*.

Istoria o face omul și nu viceversa, cu condiția ca să fie o personalitate excepțională.

Care este istoria pe care a făcut-o Omul și conducătorul spiritual dr. Moses Rosen?

În România, Domnia Sa a frînt axioma după care, în imperiul comunist, „comunism” însemna anihilarea culturii

și a spiritualității evreiești, dezrădăcinarea religiei, îndepărtarea evreului de la eterna sa orientare spre frații săi din Diaspora și dorul de a se întoarce în patria sa istorică.

Politica de anihilare a evreilor a fost perfect realizată în URSS, în Polonia, Ungaria, Cehoslovacia, în toate țările blocului sovietic, cu o singură excepție: România.

Această excepție nu s-a realizat de la sine. Ea s-a produs ca rezultat al luptei unui mare OM și CONDUCĂTOR. El a făcut istoria: sărbătoritul nostru, venerabilul dr. Rosen.

În URSS, în toate țările Răsăritului, cu mici excepții, viața evreiască era un pustiu sau o caricatură:

Ateștii în fruntea vieții religioase Carantina asupra ambasadelor israeliene

ALIA-ua considerată un act anti-statal.

În comparație cu aceasta, cum arată situația în România?

● Existența de sinagogi, centre de viață religioasă-națională-spirituală;

● Școli de Talmud-Tora — substituit pentru școlile de ebraică

● Un Muzeu evreiesc

● O revistă de informație și cultură cu pagini în ebraică și idiş

● Formații artistice

● Cămine de bătrîni

● Servicii de asistență socială

● Și last but not least: ALIA — Lupta deschisă pentru deschiderea Cortinei de fier pentru evreii care voiau să plece în Israel.

Cum au fost posibile toate acestea? Pentru a răspunde, trebuie să vedem cine au fost conducătorii comunităților evreiești în celelalte țări comuniste.

Cu mici excepții — slugi ale regimului, ignoranți, lipsiți de Tora, antisioniști, figuri lipsite de curaj, oportuniști. Iar dl Șef Rabin Rosen?

Un om de viziune, inițiativă, curaj, mare cărturar, patriciu evreu, devotat ideii de întoarcere în Sion. De aceea, l-am auzit recent pe primul ministru de atunci Yitzhak Shamir spunînd public:

„Ce diferită ar fi fost soarta evreimii sovietice dacă le-ar fi fost hărăzit ca în fruntea lor să stea un RAV Rabin Rosen!”

Sintem un popor — I un popor, a proclamat vizionarul Theodor Herzl.

„Da, sintem un popor” — a repetat domnul Șef Rabin Rosen. De aceea trebuie să cadă barierele între noi, de aceea trebuie restabilit contactul cu poporul evreu, organizația JOINT, Congresul Mondial Evreiesc, Agenția Evreiască, Organizația Sionistă, universitățile, organizațiile religioase și spirituale din lumea evreiască și din Israel.

În strategia sa istorică, Șef Rabinul dr. Rosen a îmbinat înțelepciune și curaj, viziune și credință, încapăținare și perseverență. Sub acest semn a învins.

Dacă în această luptă a fost nevoie de o ciocnire frontală cu Jewsecția din România, el n-a evitat-o. Mai întîi, i-a alungat din sinagogi, și apoi din comunitate.

Secondat de o echipă de colaboratori pe care i-a apropiat de gîndirea și simțirea sa, dintre care unii sînt printre noi și îi salut cu respect, el realizează revoluția structurală, ce ajunge în toate comunitățile din România.

Comunitățile, diminuate — cu 50% enorășii decimați de Holocaust — reînvie.

De atunci, în România, evreul e liber să fie evreu.

Orice alt rabin, ajuns la un asemenea succes, s-ar fi străduit să-și consolideze realizarea, comunitățile locale. Da, dar nu Șef Rabinul dr. Rosen.

Se știe că există rugăciunea: „Cu milă să te întorci la Ierusalim”, o rugăciune ce o repetăm de trei ori pe zi, ce nu poate și nu trebuie să rămînă o frază goală.

În epoca Statului Israel, cea mai mare MITVA — precept iudaic, e ALIA, plecarea spre Israel, pentru a consolida statul, realizarea visului milenar, scutul de apărare al evreilor de pretutindeni.

Alături de cei răspunzători în Israel pentru ALIA, împreună cu diplomați, emisari, Șef Rabinul Rosen se mobilizează pentru ca această comunitate să realizeze ALIA.

„Eu sînt singurul Șef Rabin din lume ce luptă activ ca să descrească comunitatea sa aici — și să crească acolo”. Așa a zis și așa a făcut. El a trimis acolo 3800 Torot — suluri sfinte și apoi — evreii. Dovada: 18.000 azi, față de 400.000 de cînd a preluat conducerea în 1948.

Prin lupta Domniei Sale fără compromisuri pentru ALIA-ua comunității sale, dl Șef Rabin Rosen și-a asigurat un loc de onoare în rîndurile luptătorilor pentru Sion și Eretz-Israel.

De aceea, prețuirea și admirația față de Șef Rabinul Rosen depășește toate cercurile și toate partidele, de la fostul prim-ministru Yitzhak Shamir, pînă la prim-ministrul de azi Yitzhak Rabin, de la răposatul Menachem Begin pînă la răposata Golda Meir. Pe tema aprecierii Șef Rabinului Rosen, *coalitie națională*, de larg consens între figuri politice pentru care totul e controversat.

Pentru că sufletul Israelului e ALIA. În cei 44 de ani de păstorie din „epoca Rosen”, au venit în Israel din România, sute de mii de evreii ce au adus și aduc o imensă contribuție la clădirea și consolidarea Statului nostru.

Acest fapt, Israelul de azi, nu-l uită. De aici — *unanimitatea* în apreciere și admirație.

La 80 de ani, omul ajunge la vîrsta eroică.

De ce eroică?

În versiune populară, ești erou dacă ajungi la 80 de ani, sănătos, clarviziore, energic, cu planuri de prezent și viitor.

Toate acestea se aplică sărbătoritului nostru.

Dar, pentru dl Șef Rabin Rosen aniversarea mai are și o altă semnificație. Ea dezvăluie o viață de luptă eroică pentru idealurile ce l-au animat și cărora li s-a dăruit, alături de venerata sa soție, doamna Amalia dr. Rosen, o adevărată tovarășă de luptă. Cine are norocul de a găsi o femeie-tovarășă de luptă? Dl. Șef Rabin a găsit! La mulți ani, doamna Amalia dr. Rosen!

Această sărbătoare îl găsește pe dl Șef Rabin pe baricade, în lupta contra vîperei antisemitismului, ce vor să pescuiească în ape turburii.

Lupta domnului Șef Rabin Rosen e lupta pentru o Românie democratică, fericită, bazată pe libertate, egalitate, fraternitate, ce-și reia locul ce-l merită pe harta lumii.

Organizațiile evreiești mondiale, Statul Israel, originarii din România sînt alături de Dvs. în această luptă.

Ne rugăm Atotputernicului să dea soției Dvs și Domniei Voastre sănătate, forță, energie, tărie ca și pînă acum. Fie ca anii ce vin să fie bogăți în fapte și realizări aidoma celor ce s-au scurs.

Vă salutăm și vă felicităm cu salutul israelian „Kol Hakavo Di!” („Toată stima!”)

Toată cîntrea și considerația pentru ceea ce ați făcut.

Fără a fi rabin, permiteți-mi să închei: Să vă binecuvînteze Atotputernicul și să vă ocrotească.

Să ne fie hărăzit să facem împreună încă multe realizări, în mulți ani!

Speech by THEODOR BLUMENFELD

General Secretary of the F.J.C.

Distinguished Audience,

It is my special honour that on behalf of the Federation of the Jewish Communities (F.J.C.) in Romania to bring the grateful greeting of the Romanian Judaism to all our special guests from our country and abroad who honour us by their presence at this great solemn ceremony when we pay homage to our dear and venerated Chief Rabbi on his eightieth birthday anniversary. At the same time, this event marks 54 years of rabbinic activity and 44 years as a Chief Rabbi — a creative activity, love for his fellow human beings and a great responsibility for the present and the future of his fellow human beings.

When he was appointed at the head of the social and religious affairs of the Jews in Romania, the Jewish population felt that it began to live differently, in dignity, aware of this rights and duties as Jews and citizens of Romania. It is very difficult to convey the meaning of the presence, at the head of our community, of the person whom we celebrate: to reveal his essential contribution in maintaining and developing our community and religious life; to disclose his contribution to all fields of the Jewish life.

Chief Rabbi Rosen represents, in the life of Judaism in Romania, the very soul of this Judaism, the life that pulsates each second.

He managed to organize those communities which were disintegrated and avoided by the Jews, because they were led by Jews who wanted to dissolve them.

It was against this unfavourable and inimical background that 19 Talmud Torah courses were set up for 1,250 pupils in the year 1949. At that time there was one Talmud Torah for 15 pupils. During these past 44 years tens of thousand children, young and adult people throughout the country have received a Jewish education. Most of them are now parents or grandparents of the children attending Talmud Torah course today here and in Israel. Nowadays there are Talmud Torah courses in 15 communities and they are supervised by His Eminence.

In the spirit of the Romanian kindness and as a result of His Eminence's endeavours, persuasion and explanatory work, about 400,000 Jews had the opportunity to reunite with their families in Israel.

During all these years, the synagogues, the kosher restaurants, and the ritual baths have functioned. No aspect of the religious life has been left unsolved. All synagogues were repaired and reorganized: tens of million lei were spent to this end. Today, 69 synagogues are in function throughout the country.

On the feast of Pesah, collective seders are organized, attended by thousands fellow believers and Talmud Torah pupils.

Each year, during Hanuka, hundreds of young boys and girls, organized in choirs and orchestras, travel through frost and fog, from morning till night and under Chief Rabbi guidance they visit all communities in the country and bring to the Jews light, courage and joys.

In as far as we know, this action is unique in the world and many personalities from Israel and the U.S.A. come here to take part in this Menorah Journey, and see with their own eyes this splendid engagement of Jewish souls and conscience.

Even though the number of the Jewish believers has decreased, we can safely say that our festivals have acquired a charm and joyfulness unknown before.

During the last years and also through Chief Rabbi's care, fences were put up around hundreds of cemeteries. Many tens of million Lei were spent from the accounts of the Federation without any material support from abroad.

We must also mention that the Holy Scrolls of the Torah were gathered from all the Synagogues where they were no longer used because of the drop in the number of the believers. Over 3,800 holy scrolls were transferred to the Synagogues in Israel, as a gift from our community.

The cultural activity always had an outstanding place in the preoccupations of the man we celebrate today.

Since 1956, the Journal of the Romanian Jews is published regularly in three or four languages. It enjoys a great prestige at home, among Jews and non-Jews, young and old people alike, and it reaches abroad in many countries.

His Eminence is the founder, the soul and the author of its basic articles and not only. The LUAH — the Judaic Calendar furnishes its readers with a small encyclopedia giving information in the field of Jewish religion, history and culture.

His Eminence's books in "the Biblical Studies and Essays" have been published in Romanian and English. They came out in several editions and tens of thousand copies and brought light and warmth in thousands and thousands of homes.

On his initiative, the History Museum of the Jewish Communities in Romania was set up. It exhibits items and documents that attest with undeniable power, the existence of an interesting history of the Jews in this country across hundreds of years. Weekly conferences are also organized in Bucharest and in other communities in the country by distinguished Jewish and non-Jewish intellectuals. The Documentation Centre plays an important role as many documents and testimonies of the centuries-old Jewish history in this country are gathered here.

In short, there is no aspect which interests our community where his presence is not felt. The impact of this outstanding personality is to be found on all the achievements of our community during the past-war period.

His Eminence managed to lay the foundation of and to turn into reality a vast program of social assistance. Due to this program the life of thousands and thousands of old, sick people, deprived of means of income, survivors of the extermination camps, was saved. They receive aid in money, food, new clothes, medical assistance and drugs, and household help. Over 1,000 Jews receive food at home daily. The meals are cooked in the 11 kosher restaurants.

Over 350 old and sick Jews are put up in homes in Bucharest, Arad, Timisoara.

Mrs Amalia Dr Rosen brings also an important contribution to the social assistance. She knows how to alleviate discreetly and kindly the sufferings of the people on the social assistance roll, by visiting them at their dwellings, or homes and by other means of assistance.

This vast program for social assistance was made possible by the substantial contribution extended by the JOINT. For the past 25 years, our brethren in America have sent through the JOINT many tens of million dollars to Romania. A substantial contribution by the F.J.C. is to be added.

Once again, I should underline that the man who initiated this vast program of salvation is the Chief Rabbi. We could say that there is no member of our community today who does not have the bare minimum ensured for one's existence.

Furthermore, we should recall the permanent action carried out by His Eminence against assimilation; his courageous and dignified struggle against all kinds of antisemitic manifestations of certain groups or people, who, in different ways, in writing or by other means, try to revive antisemitic feelings in Romania. We assert in full responsibility that we appreciate fully His Eminence's attitude in fighting against antisemitism and we are on his side.

At the same time, His Eminence revealed his love for Israel on all occasions. Whenever he had the opportunity, he demonstrated in a concrete way that there is no contradiction between asserting one's Jewish identity, and to be a good and loyal citizen of our Homeland.

His contribution to the strengthening of the relations of friendship between Romania and Israel is also known. He always places the great prestige he enjoys worldwide into the service of the country whose interests he defends with devotion and talent.

Allow me, Eminence, to end by wishing that the Almighty may bless you with many years to come, in full health and increased powers, so that you be able to continue further the historic work which you have been serving for over half a century.

The same sincere wishes go to Mrs Amalia — a woman of a rare spiritual noblesse. She always knew how to encourage you and to be of a tremendous moral support in times of difficulties. With patience and calm she was permanently an example of balance, clear judgement and generosity toward the aged and the lonely people.

Speech by EDGAR BRONFMAN

President of the World Jewish Congress

Distinguished guests,

I was to a congress which put together my friends, a congress against Anti-Semitism and also against all of kinds of hatred, ethnic and religious.

We come here to celebrate the birthday of one of the great fighters for human rights, Rabbi Rosen, you begin a symbol! A symbol of Jewish culture, of Jewish value, of Jewishness!

It is a pleasure to me to welcome, I mean to wish you a cheerful sameah! That means a happy birthday!

In my world Moses David Rosen is a hero. Long time ago he was in Tel Aviv with his dear wife. He could remain there and did not face with remain of problems which probable faced every

day and all of years, and years and years. Under the worst oppressions, under the rule of Ceausescu I saw him how he fought to take Jews of Romania, to take them in Israel. I suppose that they are hundred of thousands.

I guess that Chief Rabbi Rosen does probable never leave Romania. Because as long as one Jew in this place needs help, as long as he does breath he stays here to help, to encourage, to study with and teach and to prepare for Alia.

This is a kind of sudden speech because I come directly from the airport. All the Jews of the world owe Rabbi Rosen much. Not only I owe Rabbi Rosen much but I love him.

Thank you!

Speech by Rabbi ARTHUR SCHNEIER

President of the World Ecumenical Foundation "Appeal For Conscience"

Beloved Chief Rabbi Dr Moses Rosen and Rabanit Rosen, distinguished Rabbies and diplomats, distinguished Ambassador of U.S.A. in Romania, Mr John Davis Jr., distinguished members of the Romanian Government, distinguished guests.

As Chief Rabbi I want to bring you my good wishes and blessings and I bring also the collect blessings on behalf of your admirers and of the representatives of the Jewish Community of the United States of America, for the great services you have brought to the Jewishness and to the humanity.

In our synagogue, East-Park Synagogue, your anniversary was celebrated last Shabat. For those who are present here, especially for myself, as a friend of twentyfive years, I want to give you a specific blessing. Friends, we have the tradition when we meet a great scholar we award this blessing: "Blessed be the Lord, King of Universe, He has given a spark of His wisdom to the men. God shares a spark of His wisdom with you".

God selects some people especially for His purposes. When He wanted to have a holy build many breedy architects came for this but He choised a single one who had *hohma* — wisdom and heart. And when God saw the despair of this community after the Holocaust and He looked for an architect who had to rebuild a new life here, He was looking for a servant of the Lord who have both wisdom and heart. He saw Rabbi Rosen. And since 1948 Chief Rabbi Rosen was the architect of the spiritual destiny of this community and we saluted him for it. I have seen him in Washington, in New York, in Yerushalaim... It is no obstacle for Rabbi Rosen. An obstacle becomes a challenge for him. All he does is in the service of the Jewish people and of the humanity. And what courage and what power and what devotion!

In this special day for you we look with great admiration at your achievements not for yourself but for your community. You are a Rabbi and a state man who use your wisdom for Jewish people of everywhere and for the humanity. And the fact that so many representatives of so many churches are present at this celebration proves your intelligent spiritual leadership and religious harmony.

Your heart are always bearing the remembrance — Zahor = remember — of the six millions of martyrs killed Al Kidush Hashem in the Holocaust. You

passed through the storming seas and through the trouble waters. Justice, justice and justice again was the only thing you have in your mind. You fought for Jewish dignity, self dignity and human rights.

This day is a great event for the Chief Rabbi Rosen and the interesting thing is while we are meeting here today, in Bucharest, in this beautiful synagogue, over fifty chiefs of states, including also the presidents Bush and Iliescu, are meeting today in Helsinki at the Conference of Security in Europe. They will discuss about a new order of the world. And some of the very ideas that you are fighting — human dignity, religious freedom and natural reciprocal understanding — are only proofs that you represent them here, through all these presences in this great day.

I want to tell you about an other important thing that happened yesterday. I have the privilege to sign, in the presence of the Ambassador of U.S.A., Mr John Davis Jr., an agreement with the Minister for Foreign Affairs of Romania which will serve to the preserving of the heritage of the cultural and religious monuments in Romania: synagogues, churches, cemeteries... And you, Chief Rabbi Rosen, who are so much concerning with the preserving of the Jewish heritage of cultural and religious monuments in this country, I ensure you that our countries agreement will support your care with this occasion.

There are written in the Bible that in Moshe's time many people believe that they have indeed the qualities of the leadership. So God said to Moshe: "Let take twelve rods for each head of the tribes and the one who is the true leader his rod will blossom for". And surely from that night to the next morning the rod of Aaron blossomed for. Moshe said: "Look, one of them blossomed for!" And the fruits are a reality evidence. And this is what I am saying to you, my beloved friend. You are the man who God has elected as shepherd of the Romanian tribe. Your rod blossoms for. You have all the achievements. But the most important of them is that you have seen young men and women contributing to the flourishing of the Jewishness.

May good Lord bless you and your distinguished wife with health, power and new achievements until the age of 120! Ad mea veesim!

CONGRATULATION MESSAGES

THE HEBREW UNIVERSITY — Jerusalem

We pay grateful tribute for the forty years of outstanding spiritual leadership, courage and wisdom and dedication and appreciate deeply the historical contribution by His Eminence to the Jewish people and the State of Israel.

YESHIVA UNIVERSITY — New York

Yeshiva University congratulates Dr. Moses Rosen on his being proclaimed Doctor Honoris Causa of this University. It also adds that "the celebration of Chief Rabbi Moses Rosen's Eightieth Birthday is an important event not only in the history of your Community, but I dare say, in the history of all the Jewish Communities in Europe and throughout the world".

Speech by Ambassador MILTON WOLF

President of the World Organization "Joint Distribution Committee"

It is a great pleasure and high honor for me to be here representing the American Jewish Joint Distribution Committee, the overseas philanthropic arm of 5.5 million Jewish Communities in America on this magnificent occasion!

The size and enthusiasm of this assembly and the lustre of this celebration, are themselves testimony to the high esteem which we have for our guest of honor — and to his personal magnetism which has attracted this broad spectrum of world leadership!

For Rabbi Rosen is one of the outstanding Jewish Leaders of this century — he has been identified with the highest, most ethical, moral and humane activities of our generation — he is the man who has held the Jewish community of Romania together during a dark and difficult era in the face of enormous adversity. And, it is thanks to him that the spirit of Judaism survived the harsh climate of those times!

He spread his message time and again — and from freedom platforms everywhere, he preached that it is for the strong to help the weak — for the rich to help the poor — and for the free to help the oppressed!

Through his efforts, and in partnership with others — hundreds of thousands of Jews were able to emigrate to Israel — while he, himself remained as a shepherd to his people — and, because of his renowned international stature — he has been, and remains to this very day, a strong and effective spokesman for the Romanian people in general.

He has on many occasions been a champion of a vast array of Romanian causes — and has held many discussions with the most senior members of the United States Government!

Admiring this group of America's commitments to humanity — commitments that are incorporated in the Charter of the United Nations — that are inscribed in the Universal Declaration of Human Rights, and that are enshrined in the constitution of the United States.

To the American Jewish Community he has preached that if we shrink from facing our responsibilities, we will be betraying 4,000 years of our Jewish Heritage — 4,000 years of shared values and a common culture — that have spread light and that have helped to shape the conscience of the entire civilized world!

With the help of the "Joint" the Rabbi has managed to sustain the material

well-being of thousands of Jewish Holocaust survivors — people who lost their families during the Shoah. The Joint and the Federation became their family and helped them survive.

Since the Second World War JDC has provided in Romania about 100 million dollars in relief.

Today over 3,000 Jews receive regular assistance.

700 Meals on Wheels are delivered daily.

There are over 350 persons in homes for the elderly.

Medication, clothing and religious supplies are sent in by the Joint from abroad.

40,000 food packages are provided annually to the needy!

The Joint also provides non-sectarian assistance.

Between 1946 and 1948 the Joint sent large quantities of wheat and food relief to the people of Romania.

We provided assistance after the earthquake of 1977.

After the revolution in 1989 an air shipment of emergency aid — medical supplies, food and milk powder.

We have also provided technical assistance to the Ministry of Health: senior officials were sent to study American and Israeli Health Institutions, their management and the medical and scientific areas in which they excel, and our Brookdale Institute is at present helping the Ministry of Health to reorganize its health care system.

And so by word and by deed, Rabbi Rosen has enriched the lives of Jews and non-Jews the world over.

By inspiring in them a passion for service to the underprivileged and by his courage in refusing to accept timid compromises when bold solutions are required.

In his presence there is a sense of nobility — a sense of hitching — up one's purpose in life to a loftier, higher purpose.

To a purpose beyond self-interest; to something that demands endurance, and sacrifice, and courage and compassion.

And so, Dear Rabbi — on your 80th birthday — we wish you Khazak, Khazak — strength and health and happiness.

You and your community share a common destiny with us — which is the destiny of the Jewish people! You are not alone — we are with you — and our common bonds will be continued!

CONGRATULATION MESSAGES

Dear Rabbi Rosen:

One's 80th birthday is no small event, and I would like to take the occasion to extend my warmest personal greetings.

You have been an important presence on the Romanian scene for a good many years, providing stalwart leadership for the Jewish community and helping it maintain its religious and cultural traditions. You have shown deep dedication to the people you serve, and have worked diligently and tirelessly to better the lives not only of the Jews but of all the people of Romania. For your years of service, you are to be greatly commended.

As you know, we in the United States have taken great interest in the status of the Jewish community of Romania. Let me assure you that we will continue to do so. We will also persevere in our strong support for efforts to combat signs of anti-Semitism, to promote harmony and understanding among Romania's diverse population, and to work for democratic freedoms.

My friend, Mazel Tov. Please accept my very best wishes for a future of personal health and happiness, and of peace and prosperity for your country.

Sincerely,

LAWRENCE EAGLEBURGER

Deputy State Secretary of the U.S.A.

I regret immensely the fact that I am not able to take part in person in the celebration of your eightieth birthday, and to accord you personally the honour and respect which you yourself, and all those who are symbolized by you in your life and work so greatly merit. Unfortunately, men such as I are frequently obligated by commitments over which they have no control, and if I cannot actually be with you in person, I should like at least to rejoice with you in spirit in your own joy and happiness, and convey to you my warm greetings and wishes in writing.

It is written in Psalms (Chapter XC, Verse 10): "The days of our years are threescore years and ten; and if by reason of strength they be fourscore years..." This can be interpreted in various ways. I myself prefer the meaning that men possessing strength and fortitude of soul may live until their eightieth year and longer, since they lead lives of courage and endeavour which forge their strength and add to their essential being and vitality. And who better than you, most reverend Rabbi, can serve as an example of the truth of this verse.

In the State of Israel we have a Jewish army to defend the State and the people — ZAHAL — the Israel Defence Forces. We have no such army in the Golan, but the hard and bitter struggle for the existence of the people of Israel throughout their generations has seen the birth of valiant Jews, leaders of men, who have steered this fight. And as they had neither tanks nor aircraft, not even guns, they were obliged to fight with the weapons at their disposal: a great deal of wisdom and resourcefulness, patience and foresight.

You, Rabbi Rosen, were one of the generals in this war of existence during recent generations. Destiny entrusted you with the leadership of an important Jewish community possessing a magnificent tradition, and you led them through dangerous minefields. A false step, to the right or left, could have ended in grave disaster. You, as a great commander, shouldered the heavy burden of responsibility. To find a path through the mines you were always in the lead, exposed before all others to any lurking danger. However, with God's blessing, your intuition, sagacity and experience protected you from all mines. You were successful, during the darkest days, in keeping your community intact and in maintaining contact with the Jewish world as well as the world as a whole. You succeeded in preserving the legacy and tradition. You prevented the embers from being extinguished. You kept the bridges open to the State of Israel and to Zionism. It was only afterwards that we learned the truth about the perverse and brutal regime under which you were forced to work for so many years.

Now you have reached the venerable age of eighty after many years of valour. You have been privileged to witness with your own eyes the opening of the gates of Romania. You have seen most of the community immigrate to Eretz Israel, to merge with the Jewish renewal and resurgence in the Land of our Fathers. You have played a decisive part in the Shivat Zion, and this will be registered to your credit in the ledgers of this world as well as the next.

I wish you, most reverend Rabbi, a long life and good and staunch health in the years to come. May these coming years pass tranquilly over you — a repose for the warrior — and may there no longer be a need for conflict and danger, so that you can devote yourself to the Torah and your work. Amen. May it be God's will!

With warmest regards,

SHLOMO LAHAT

Lord Mayor City of Tel Aviv-Yafo

You are known throughout the globe as one who is always giving, always caring, always working on behalf of the Jewish people, both in Romania and around the world.

May you continue to go from strength to strength and may you continue to be an inspiration to us all.

National Director "Anti Defamation League"

ABRAHAM FOXMAN

Dear Chief Rabbi Rosen:

I was astonished to learn that you have reached the age of eighty, as you have the vigour and determination of thirty!

Indeed it is your sense of duty and dedication which have equipped you to make such an extraordinary contribution to the maintenance of Jewish life in Romania. The struggle for a stable Jewish life in Romania against the forces of communism and anti-Semitism are a triumph for your community, and indeed Klal Yisrael.

We bless your sustained courageous endeavours which singlehandedly maintained the flame of Jewish life in Romania.

May you be spared for many years.

Warmest personal regards.

Yours sincerely,

ALAN ROSE

Executive Vice-President of the Canadian Jewish Congress

We have closely followed his career and are well aware of his numerous achievements, accomplishments that have been a not insignificant part of modern Jewish history. Rabbi Dr. Rosen's career will be the subject of doctoral theses and his personality, a source of inspiration and encouragement.

MORTON NARROWE

Chief Rabbi, Stockholm, Sweden

He has played a tremendous role in saving the Jewish lives of our Romanian Jewish brethren. Israel, as her leaders have testified, are aware of the tremendous role that the Jewish community from Romania has played in the progress of the State and of the magnificent role played in that process by Chief Rabbi Moses Rosen.

JOSEPH FINKLESTONE

"IT SEEMS AS THOUGH I AM DREAMING"

Excerpts from the speech by His Eminence Chief Rabbi Dr. MOSES ROSEN

The bard of Judaism, the immortal Psalmist, defines the day of the salvation of Israel, the day of the return to Zion, as the day

"when we shall be like dreamers".

Allow me, distinguished and beloved participants at this solemn festivity, to confess that this definition defines my spiritual state.

The day of June 8, it looked as though a dream when the President of Israel, Mr Chaim Herzog opened not only the doors of his palace in Jerusalem, but also those of his thoughts and feelings, to utter, in the presence of an outstanding group of intellectuals, rabbis and Israeli social life, the moving praise addressed to my lifelong work and struggle.

The day before yesterday, the President of Romania, Mr Ion Iliescu, also chose to honour me and my wife, the leaders of the Jewish community and intellectual life, in Romania, the distinguished guests coming from different parts of the world, in order to express his impressive feelings and good wishes and to underline some of my merits I have won in the service of our homeland, Romania.

What about today? Here in this holy house, I look around me, I hear speeches and again it seems as though I am dreaming. Once again, the President of Romania, Mr Ion Iliescu and, together with him, Prime Minister Stolojan conveyed their messages of praise. The former Prime Minister of Israel, Yitzhak Shamir and the newly elected one, Yitzhak Rabin, expressed their admiration and appreciation for the Romanian Judaism and for my humble person. The President of the World Jewish Congress, Mr Edgar Bronfman, accompanied by a distinguish-

ed delegation of the Jewish people in the Diaspora, are here. The President of "The Joint", Ambassador and Mrs Wolf, Vice President Michael Schneider found it also befitting to take part in this celebration, Rabbi Arthur Schneier and his wife came from America for the same purpose. Yitzhak Artzi and his wife bring the message of the Romanian Jews in Israel and of the Mayor of Tel-Aviv, Shlomo Lahat. There are here representatives of the Churches, members, of the Government and the Parliament, distinguished scholars, the President of the Academy honours us with his presence, as well as the leaders of all the Jewish communities in Romania, local and foreign guests and so on.

ARE EIGHTY YEARS A JOY?

Why all these? What did it happen? A rabbi who guides some 17,—18,000 Jews (in no way 9,000 as the recent census pretends) reached the age of 80. What about it? The things we saw in Jerusalem, at Cotroceni and here, were they real or "are we like those that dream?"

Well, I believe it befitting to tell you, without false modesty, what I think about it all.

My life has become, through God's will, a symbol. During the last half of a century, during the five of the awesome tragedies caused by Fascism, war and later on by Communism, during the Gehenna of the Holocaust of the six million Jews, the Almighty, through His miracles and will, supported me, raised me and gave me power and advice so that I may not fall and to face the storm,

(Continued on p. 14)

(Continued from p. 13)

or better said, the storms and in this way to become a symbol.

Don't praise me, praise God!

Yes. A symbol of the vitality of the Jewish people; a symbol of our dramatic history; a symbol of Israel's eternity; a symbol of Am Israel Hai.

In what way are we to thank Him, the Merciful, Heavenly Father, during these days when my poor being is assaulted from all corners by signs of gratefulness?

When our Father Abraham's guests thanked him for his hospitality, he replied to them: "Do you thank me? Do you express your gratitude to me? You should thank God who gave us all these excellent things".

To paraphrase "The Father of the Nations", I tell you the following: I antifield my book of memories "Dangers, Trials and Miracles".

The words of praise addressed to me because I faced the dangers and resisted the trials would not have been possible without the third element: the miracles.

Had God not had mercy on me; had He not made miracle after miracle to defend me, my courage and my struggle would have been in vain.

Do you thank me? First of all we should all thank Him whom we know for thousands of years to be "Shomer Israel" — "Israel's Guardian".

HAD STALIN NOT DIED ON MARCH 5, 1953...

Do you want me to be more precise? If I were to tell you now that I am at the crossroads of my life, that had Stalin not died on March 5, 1953, I and my wife would have been nothing but a memory of some victims of the terror of that year! If I were to tell you that in July 1955, when I visited Moscow for the first time, I went on Saturday on foot to the Mausoleum and I marched several kms. to see Stalin dead; to thank God who gave me the life which Stalin's henchmen were ready to take away from me? Now you may laugh, but think well and you will see the miracle.

Do you want another example? For decades, no Jew from all over the Communist Empire could go to Israel. But 97 per cent have left Romania during the Communist period. No Hebrew word spoken. No word about the Torah; nothing but a complete desert covered the communities in Eastern Europe. The speeches and the messages you heard brought back to your mind the Jewish life during that period. If this is not a miracle, then what is a miracle? What I have not done is more important.

FESTIVITY AT THE CHORAL TEMPLE

(Continued from p. 11)

the possibility to become aware of their Jewish identity.

Mr Victor Opaschi, a councillor to the President of Romania, read the message sent by the President of Romania, Mr Ion Iliescu. The message praised His Eminence's outstanding personality and condemned, once more, xenophobia, antisemitism, race hatred; such attitudes alien to the Romanian people. Mr. Ion Aurel Stoica, State Minister for Relations with the Parliament, read the message sent by Prime Minister Theodor Stolojan. The message underlined the idea that the force of friendship between the Romanian people and the Jewish population in Romania proved stronger than the force of those who tried to stir up enmity throughout history.

The General Secretary of the Federation of the Jewish Communities, Eng. Th. Blumenfeld, read the message sent by the former Prime Minister of Israel Mr Yitzhak Shamir and that of the Prime Minister Mr Yitzhak Rabin.

The message of the Prime Minister of Moldavia, Mr Andrei Sangheli, was delivered by his councillor, Mr Theodor Magder, who attended the festivity.

His Excellency, Mr John Davis Jr., the Ambassador of the U.S.A. to Romania read the message of Mr Lawrence Eagleburger, Deputy State Secretary of the U.S.A.

The General Secretary of the Federation of the Jewish Communities, Eng.

Secondly, it is my duty to point out yet another aspect of today's celebration. Many of the things I have done were underlined and I was congratulated as such. But allow me to tell you that if I deserve my praise, I deserve them for what I have not done. I was young, inexperienced and lacked a strategy. Alone, and without any support except that I knew one thing only: there are things which I am not to, or I should carry out no matter what happens. This was my trial by fire. It is due to God only, who gave me power, to go through fire and so to find myself before you here today and utter Hillel's wise words:

"Blessed is the youth that does not put to shame our old age". In order to put an end to an old man's meditation about "a celebration" that looks well in inverted comas, and as Solomon said: "What has it do do with joy?" namely, what great joy is there when you reach the age of 80; when you find yourself in front of the last stop along this long road from the cradle to the grave which is called "life"?

A JEW AMONG JEWS

I shall answer by what I began with. Yes. The joy is great, but it is not the same with the full meaning of the word. The joy is great because you did not waste in vain your days; that your endeavours have become a symbol; that when you look back on your life you see it to be that of a Jew among Jews. To be a Jew means, in any case, to be stubborn, not to accept terror, to oppose stupidity. Maybe, in the midst of a people endowed with such qualities, my life was that of a Jew who raise to higher levels these features. A Jew among Jews.

I CANNOT KEEP QUIET...

Now, you will understand why at this age I cannot resign myself and keep silence; I cannot accept antisemitism with its stupidity, ferocity and lie. I did not accept it when I was gagged and more so I am not doing it today in a democratic Romania. I protest time and again, as a common folk proverb says: "The child that does not cry, is not fed". If we want human rights; if we want respect for our dignity, we must ask them. Otherwise, we would deserve the fate we had in times past. I protest, however, not only as a Jew, but also as a citizen of Romania, because there is no need to demonstrate what a deadly danger the Fascism is for this country, for this kind and hospitable Romanian people.

Blessed be the Romanian people, blessed be the people of Israel. Peace unto all mankind. AMEN.

brought the greetings of the Mayor of Tel Aviv, Mr Shlomo Lahat and handed him a mezuza. He also presented him the greetings of the President of "the Diaspora House" ("Beit Hatefutot") and gave him a special finger to follow the words of the Torah. Then Mr Artzi demonstrated Chief Rabbi Rosen's dedication to the idea of the return to Zion, the idea of the unity of the people of Israel.

A warm speech was delivered by Mr Edgar Bronfman, President of the World Jewish Congress. He stressed

upon the importance of this anniversary not only for the Jews in Romania, but for Judaism throughout the world.

To end with His Eminence took the floor. He thanked the audience for having honoured him on his anniversary (We publish his speech in our magazine).

The ceremony was closed by the Choirs of the Talmud Torah courses who sang the song "Lehaim", accompanied by the traditional "Ad mea vestimenta". The choirs were conducted by Ivo Costin.

RECEPTION

lings and appreciations expressed by speakers.

The reception was attended by the leaders of the Federation of the Jewish Communities and of the Jewish Community in Bucharest, the representatives of the main state institutions, leaders of the clergy, leading intellectuals, and non-Jews from Romania.

Honourable guests from abroad and members of the Diplomatic Corps accepted to Romania also attended the reception.

The event went beyond the boundaries of Judaism in Romania and it became, due to the symbolic quality of the life of His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen, a first rank personality of the world Judaism, a feast of the Jews of everywhere.

Speech by EDGAR BRONFMAN

President of the World Jewish Congress

Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, Ladies and gentlemen,

We came in this morning from Bruxelles, where we heard and we took part together to a conference about Antisemitism and we considered our duty to participate today at the anniversary of Rabbi Rosen.

This is a natural thing because Rabbi Rosen is a hero. His Eminence is a hero for the Romanian Jews, he is a hero for all Jews of the world, for all Jews, who love peace and freedom.

He is a hero for the Romanian Jews because he loves them. He devoted his

entire life and did all he could do to them to fulfil their desire to make Aliyah in Israel.

He is a hero for all Jews because he has devoted all his life to the Torah, to all free Jews, to the people of Israel.

He is a hero for all the people of everywhere because all his life he was fighting for freedom, for democracy, for the human rights.

Perhaps the most important reason for which I am here is because I love him and because I want to wish him to live forty years from now on until the age of 120!

A CONSULTATION WITH THE PRESIDENTS OF THE JEWISH COMMUNITIES IN ROMANIA

On Wednesday, July 8, the Federation of the Jewish Communities organized a consultation with the presidents of the Jewish communities. They have all come to take part in the 80th Birthday Anniversary of His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen.

His Eminence spoke about the current problems of the Jewish life in Romania and asked the presidents of the Jewish communities to have great care for the problems of their communities, to run correctly their current affairs and to be preoccupied by all things concerning the Jews in their home places. He drew attention to the fact that whatever certain antisemitic manifestations appear, the leadership of the Jewish communities should react with dignity and defend the honour of the Jewish population. They are to inform the leadership of the Federation so that in its turn it should bring them to the knowledge of the rightful authorities in good time for measures to be taken in order to have such phenomena stopped and the guilty sanctioned.

Several participants at the consultation expressed to His Eminence the sincere congratulations of the Jewish population in their communities on the anniversary of the venerable age reached by the leader of Judaism in Romania.

At the same time, they revealed certain matters of concern, such as, the attempt to deny the holocaust and to rehabilitate Ion Antonescu whose name was given to streets and boulevards in Oradea, Craiova, Tg. Mures, and the fact that when inter-ethnic confrontations took place the Jewish cemetery in Tg-Mures was desecrated. This shows once again that antisemitism is used as a diversion in critical moments. The protest of the local Jewish community Tg. Mures sent for publication in several newspapers, was published in two newspapers only and the others have refused to do it. Positive aspects were also underlined such as the com-

mandatory appreciations expressed by His Eminence during the recent commemorations in Cluj, Oradea, Jassy and Dorohoi by the Mayors, and the condemnation without reservation by Bishop Laszlo Tokes, by the Association for inter-ethnic dialogue, by the representatives of the Churches and other speakers, of antisemitism and chauvinism.

The speakers asked His Eminence to run for the Parliament of Romania in order to represent with dignity and express in this high forum the loyalty and devotion of the Jewish citizens for their homeland — Romania, and at the same time, to ask that we be treated as such and defended against any attacks and offences.

Mr Yitzhak Artzi, representing the Jews in Israel originally from Romania took the floor during this consultation. He expressed his admiration for His Eminence's personality, for his firm struggle in the defence of the dignity of the Jewish population in Romania, and for his endeavours to ensure them a dignified life.

In his speech, Ambassador Milton Wolf, the "Joint" new president, brought the greetings of this organization and he ensured the Federation that it will further help to solve the practical problems of the older and lonely Jews who have no material possibilities to support themselves. He said that the Joint works only through the Federation and not with individual communities, as there is full confidence in His Eminence whose competence and dedication to the Jewish cause in Romania was proven during the past decades.

In his turn, Rabbi Arthur Schneier expressed his personal homage and that of the Jews in the East Park Synagogue which he leads, to the Chief Rabbi and he informed the audience that on the previous Saturday, during the divine service there, Chief Rabbi's personality was evoked. He wished him and his distinguished wife, Amalia, a long and happy life together.

נאום כבוד הרב הראשי שליט"א בבית הכנסת הכורלי

טוע"א. אילו לא התנגדתי בכל כוחי לשנאת ציון, אילו לא הייתי מסרב, בסכנת חיי, להתקייף את הרעיון של שיבת ציון, הייתי יורד לתהום הכלידיה, הייתי מתחבב את עומי, לא הייתי יכול "לכנות ולצטוע" את המוסדות הנעלות, את החינוך, את הכשרות, את כבודו שלא יהיה לי למה.

ימי הזקנה - ימי הגבורה עבר, אבל גם עתיד

וכדי לסיים הגבורה שמגדירה את הגיל שלי, זאת אומרת הגבורה של העבר, שמהללים ומשבחים אותה, אבל העתיד? יודע אני ששאלה כזו בפי איש שחיוו נמ-צאים בסוף דרכם, מוזרה היא, אבל בכל זאת, אצא, שמעו רבותי שצאני מרגיש ומה שאני מחו-ייב להצהיר ברבים, הגורל שלי, השקפות שלי, משיכה, מבעי שגאומי זה יופיע כסיום, כהש-פה על מה שעבר, אבל העתיד? מי ישא את דגל הכבוד שלנו, גגד הצעירים שהרימו שוב את ראשם? איפה האיש, עכשיו, תחת שריון ה"דמוקרטיה", איפה היהודי המוכן לשבת בחיבוק ידים כשהרועצים מקללים, מבזים מאיימים אותנו? אם אין אני לי, מי לי? חסדיו עד אין שיעור הקב"ה האריכו את ימי ונת-נו לי כח להמשיך בעבודת קודש זו, שיראו כולם את שם השם כי נקרא עלינו, ואני אשיב לה' על כל חסדיו, על כל תגמוליהו עלי בחיבוק ידים, בשבת בגמלאות? לא, רבותי, מחוייב אני לשלם את תוניתי, להקב"ה, להרבה את קולי בגד הדיפות התחושות, לצעוק בקול רם בגד האנטישמיות.

"דאס קינד וואס וויינט נישט, באקומט נישט קיין מילד" אומר פתגם עתיק באדיש און כחנא אלא בפה הבה נרים תווה לעם הרומניה, לתסידי אומות העולם, שלו, על שאכנס אותנו זה שש מאות שנים, על שהכחות הדימו-קרטיות שלו, ממשה ואופוזיציה מבזים אותנו, עוזרים לנו, אבל באותו זמן הבה נצעק בגד הקב-לה של הפשיזם האורבת ומסכנת לא רק אותנו היהודים, אלא גם את העם הרומני כולו, לכן לא רק ליהודים, אלא גם כאחרים, של רומניה, הבה נצמוד איתנים יחד עם כל הכחות הדמוקרטיים "לעבדה ולשמרה" את מורשתנו היקרה, מדינת רומניה, להרים את קרן התורה והיהדות וכל זמן שהנשמה בקרבי והקב"ה ימשיך לרחם עלי, כוס ישועות אשא ובשם השם אקרא.

כלל, לעמוד בכל הנסיבות, שניהם, הסכנות והנסיבות, רא-יכם הם לשבת, אבל כמעט ששכחתם את המלה השלישית את הנסים, אלמלא הנסים שום תועלת לא ובכן, לי אתם נותנים שבת ו-הודיה? לא, רבותי, למי שעשה אתנו את כל הנסים האלו, לשומר ישראל ששמר על כל פסיעה טל על הגשר הצר מאוד, לו תתנו ברכה והודיה.

אלמלא סגליו לא היה מת 5-6 במרס שנת 1953...

אם אתם רוצים לא רק דברים גרידא, לא רק מדרש אלא גם המעשה, תרשו לי לומר לכם שאל-מלא סגליו לא היה מת בהמישר במרס שנת 1953, אני ואשתי היינו רק זכר של קרבנות המי-רור שלו, שממש בימים הללו, גגד המות נגדנו של משרתי עושי רצונו, היה כבר מוכן, הוא מת, מבחינתי, בזמן הכי נכון, ברגע האחרון שהיה צריכה להיות קץ תרשטו לי לספר לכם, "את חטאי אני מזכיר היום", במשך הביכור הראשון שלי במוסכת (שנת 1955) הלכתי ברגל לבית-עולמתי בתור כדי להכנס לימאנו זולרים" ולראות במו עיני את גווילי של סגליו שמת עכשיו אתם צוחקים, רבותי, אבל אנא תבינו קצת את מצב רוחי אז, כשעמדתי שם ונתתי שבת להקב"ה שקיים בי את הפסוק "לא תוסי-פו לראות עוד עד עולם".

אתם רוצים אולי "פרט קטן" אתר, שיתקן את דברי? תחשבו מעט, איך היה אפשר שבזמן שבמ-שך שבועים שנה יהודי רוסיה לארצות הקומוניסטיות לא יכלו אפילו להשוב על "עלייתם ליש-אל", מרומניה יצאו 97 אחוז? שבזמן שתינוך הבנים, העונש שלו היה גירוש לסיביר, ברומ-ניה התקיימו עשרות ישיבות קטנות, רבבות אלפי' הנוער שלנו חונכו על "תורת הקודש ועשו ממש הכשרה לעלייתם לארץ הקו-דש? אם זה לא נס מן השמים, אז רבותי, במשך מכם, תסבירו לי מה זה נס?

משפט הקדימה ל"סור, מרע"ן מן היעשה טוב"

ועוד דבר שאני רוצה להדגיש, שבתיים עד אין מספר בחודש האחרון, שבתיים על כל מה שעשי-תי אבל אף מלה של שבת לא שמ-עתי, על מה שלא עשיתי, תאמינו לי, אחי ורעי, שלסור מרע יש משפט הקדימה שאי אפשר לקיים "העשה טוב" בלי שקודם לכן למנוע את עצמו מן הרע, אברהם אבינו קודם נתן את האליהו ואח"כ הכיר את בוראו, ירמיהו הנביא מקדים את השליחות "ב-טו ונתנו" להרוס ולבדד" ורק אח"כ הופיע גם "לכנות ולנ-א"

קשרים רבים וטובים נקשרו ביני ובינך, מאז שהכרנו זה את זה ב-1947 בוועידת הקונגרס היהודי העולמי.

ראוי אתה למקסימום של כבוד בגלל המקסימום של מעשי הצלה שמציינים את דרכך בתיים הפרטיים והציבוריים.

לו נאה ולי יאה.

בהוקרה ד"ר יוסף בורג

למעלה האי הברא רבא, הרב משה רוזן שליט"א.

אני מעטף לאפי בית ישראל המנוחם, לד ברכה, כשזכית ל"כות" בהגיעך לשמונים.

כן יוסיף ה' לך שנה ותזכה לראות את בית ישראל בביתו במדינתו, מדינת ישראל מתוך שלום ושלווה מפנים ומחוץ.

עד בראת הנואל.

ואני יושב וטומט את ה"הלל" הזה ושואל את יורי רבובו של עולם זה יורדי בשנת 1948 טעמתי פה עד כדי מה הזאת וידד אבי הגאון יורי זינק בברכותי, אברהם אביה ה-יו על ראשי ושמועתי מפיו את ברכתי, אז בתחילת הדרך, כשנש-תחו לפני ששרי המדרג הנוא-שבו, ידעתי באופן ברור שאור-בים לי סכנות עד אין מספר, אז כשהייתי יכול לבקש מהקב"ה שישמרני בדרך הזו ויתן לי תן וחסד ורחמים ויגן עלי, על חיי ועל חיי עם ישראל אשר שלרובי אז ברגע מרעידה י, הייתי מ-עיד לבקש ממנו יותר ממר טאני זכיתי עכשיו הן כירוטלים והן פה עכשיו, יותר חסד, יותר רח-מים? ובכן, השאלה "לחכם מכל אדם, במקומה עומדת להגיע, לגלג של שמונו" נעה, "לשמחה מה זו עושה?" למנות ימינו כן הודע" אומר רועי הת-לים ובאמת את מכירים, אס-י-האלמנטריים של החשבון, אס-י-דעים למנות ימינו, אז מה?

נעשיתי לסמל חי, עם ישראל חי

תרשו לי, רבותי, לא להשתמש בעצירות מזויזפת ולומר לכם מה שאני חושב על מהי התשובה לכל ההרהורים הללו, ההשגחה העליונה רצתה שחיי, מפעלי, ה-סכנות, הנסיבות והנסיגים יעשו ממני את הסמל החי של הרצון העז של עם ישראל לחיות למרות כל שונאיו, במחצית האחרונה של המאה העשרים, הפשיזם והקומו-ניזם ששלטו כאן, שניהם חשבו שיתסלו אותנו, מי שחשב כמו "הזרים האומרים אין תוחלת ותקוה" לא הכיר את הכח הגדול של העם קשה עורף ולא ידע ש-סוף - סוף "עוד לא אבדה תקו-תנו" זכיתי לזכיה הכי גדולה שלא הייתי מצוי אפילו בחלו-מותי להגיע אליה, הזכיה להיות הסמל החי של האני מאמין הג-דול שלנו, אמונה המשוששת בעמקי לבבנו, האמונה ב"עם ישראל חי".

לי אתם נותנים תודה? תברכני קודם כל את מי שרמתינו היו אתי כל הזמן

חז"ל מספרים שכשאוותנו של אברהם אבינו התחילו להרדוף על כל כל הטובה שעשה עמם, הוא אמר להם: "וכל לי אתם צריכים לתת תודה? תברכו את אלוקינו, שאכלנו משלו ובמבו חיינו". כן, רבותי, ספר זכרו-נותי קבל ממני את השם "סכנות נסיונות, נסים", בדרת רבות על הסכנות ועל הנסיבות כמוכן שהאיומים, הסכנות, הגשר הצר מ-אור שעליו היו דרכי, הגשר שב-כל רגע הרגשתי את התהום הנמ-צי תחת, כמוכן שלקיים את דב-רי השיר "והיעקוב לא לפחד

למה דוקא אני? מי אני? דאורי אני לכל הכבוד הזה?

"נעים זמירות ישראל מגדיר בלשנו, לשון מחונן בחסד על-יון, את זמני הגאולה השמה, זמן שיבת ציון, במלים המלאים חונן ושרד "הרינו כחולמים", כדי להביע לפניכם, קהל נכבד, את רגשותי, אין לי הגדרה יותר טובה, באמת "הרינו כחולמים", ביום טוב שני של גדולות של שבועות - הוא אסרו תג מתן התורה בארץ הקודש, כשנשיא מרי נת ישראל, מר תיים הרצוג פתח לפני לא רק את שערי הארמון שלו בעיר הקודש ירושלים, אלא גם את פתחי לבו ואת שערי רע-יונותיו הנשגבים, כדי לכבד אותי לפני עם ועדה, לפני כל העם היהודי, בדבריו ובדבריהם הנעלים של הרב הראשי לישראל הגאון ר' אברהם שליט"א הרב הראשי לתל-אביב הגאון ר' ישראל לאו שליט"א, נשיא רבני אירופה ורבה הראשי לשעבר של ברמניה הגדולה לורד ישראל יעקובביץ שליט"א, ידידי כאח לי פרופסור יעלז פליישר שליט"א יו"ר האגוד העולמי למדעי היהדות ומר יצחק ארצי, ראש עולי רומניה, נציגו האישי של מר שמה להמ ראש עיריית תל-אביב, כולם דברו על חיי ועל מפעלי וחשבתי גם אז כלבי מי אני? מה אני מריג? קשהה של קרוב לחי"א אף יהודים וה-רב שלה הגיע לגבורות? נו? מה כן הרעש? למה איישים ברמה הראשונה של העם היהודי, כולם כאחד מריבים כל כך שבתיים לי? ולא ידעתי הסבר.

שלשום, נשיא רומניה, מר יון איליאסקו, מיוזמות פתח גם הוא שערי הארמון שלו והזמין את סלתא ושמה של יהדות רומניה, ראשי עקילות, סופרים, אנשי מדע את האורחים המכובדים מחו-לארץ, ראשי ארגונים בינ-לאומי ים וכו' כדי לבקר אותי ואת אשתי ולשאת את דברי לכבוד מפעל חיי, למה? הקרה דבר כזו עד היום ברומניה? איזה פולתן, יותר, יותר גדול בכמות, יכה לדבר כזה? למה דוקא אני?

למה? והיום, שמעו פה המסר של ראש ממשלת ישראל היוצא, מר יצחק שמיר ושר ה'ם הנכנס, מר יצחק רבין, עוד פעם המסר של נשיא רומניה, מר יון איליאסקו, מר מיוחד של ראש ממשלת רומניה מר סטוריון, של ראש ממשלת מולדביה, מר אנדריי סנגלי, של תת-שר החוץ של ארה"ב, ידידי מר לורנס אילבורגר, באו הזה מר אדגר ברונפמן, נשיא הקונ-גרס היהודי העולמי עם משתתפת מיוחדת של הקונגרס, נשיא ה"ג'וינט" אמסדור וולף יחד עם רעייתו, ידידי הרב אברהם שניאור ורובינמן, מר יצחק ארצי שלות עיריית תל-אביב וכו' וכו'

מנאמו של מר רוזן לוי נשיא ועד הקהילות מבורגריה

באתי להביא לכם את ברכת יהודי בולגריה, בקרתי פה גם לפני עשר שנים וראיתי מה זאת אומרת קהילה יפה מאורגנת, יש כאן כל נכסיה, עצה סוציאלית מועילה, מקהלה נפלאה, ונציגות וכל אלה אף בתלומי לא הייתי יכול לראות בבורגריה, התנאים אצלנו היו קשים, לא היה לנו תורת היה והנה כי הרב הראשי דר. רוזן עוד לנו כשקבל עירייתם ששלנו ללמוד דתיים וגם באופנים אחרים עוד לנו.

עכשיו המעט שנשתה גם אצלנו ויש לנו האפשרות להיות חיים יהודיים יש לנו קורסי תלמוד, תורה, מקהלה וכו', נשתדל ללמוד מסנינו של הרב דר. משה רוזן שליט"א.

אני מאחל לו עבודה פורייה גם להבא ומעידו כאן שהוא לא רק אישיות יהודי רומניה, אלא של כל יהדות העולם.

עד מאה ועשרים, כבוד הרב!

בת-ב-בת

חגיגה בבוקרשט לכבוד הרב הראשי ר. דוד משה רוזן שליט"א בהגיעו לנבחרות

ב-8 ביולי 1992 התקיימה בבית הכנסת הקודש חגיגת יום ההולדת של כבוד הרב הראשי ר. דוד משה רוזן שליט"א. בחגיגה השתתפו בעצם כל יהודי רומניה ע"י מנהיגי כל הקהילות, שמלאו את בית הכנסת עד אפס מקום. מולם חלקו כבוד למנהיגו הרב-קדוש על פי השאלה, כמו אף אחד מנהיגי הקהילות מאחורי המסך הניר, לקיים את זהות היהודית של קהילתו ע"י יסוד לימודים מתמדי-תורה, אחזקת בתי-כנסת, והבטחת חיים של כבוד לשרידי תורה, החורים, הקשישים ומה-סור-כל וגלמודים, הכל בעזרת ה"דיוניט", והצליח גם לערוך עליה לארץ הקודש לאלה שחפצו בכך.

הן על ידי פעולתו לקידום ארצו בו צולד והתפתח איש-ונו, וכמו כן בעד בנין ארץ ישראל, כבודו הוכיח שאין צי-גוד בין האהבה לציון ובאותו הזמן, הנאמנות למולדתו-רומ-ניה, והכל תורה שחובה לשמ-ות וחזקת יחסי היהדות בין שתי הארצות ושני העמים. בטקס השתתפו: נציגי נשיא המדינה וראש הממשלה, שר הח-נוך והמדע, שר המשפטים, שר האוצר, סגן השר במשרד החוץ, נציגים אחרים של הממשלה, נצי-גי הפרלמנט, מנהיגי מפלגות, נשיא האקדמיה הרומנית וחברי האקדמיה, נציגי תדות שונות מארצו, וחברי המסורות הסופרים הרומנים, עתונאי השלוויה ועתונאים אחרים. השתתפו גם נציגי ההסתדרות היהודית העולמית: "אמריקן ג'וינט" דים מייבוסטן קומיט" ובראשה נשיא ההסתדרות השגריר מילטון

העולמי ובנשיא הנשיא אדגר ברוסמן. נציגה של השגרירות הישראלית - ה"רוען לירי חכמי, וכמו כן שגרירים ויועצים של מדינות אחרות. הטקס החל בכניסת כבוד הרב הראשי ר. דוד משה רוזן, יחד עם רעייתו הבת עמליה דר. רוזן ומנהיגי הפיזירציה של הקהילות היהודיות הרומניות, שקודם על ידי מקהלות בית הכנסת הקודש עם ה"ברוך הבא".

בפתח ארץ הקודש, מרן הרב הראשי ר. דוד משה רוזן ורומניה ולמען מדינת ישראל, התחל אי-דק דיוקוסקי נגד "משבר" לכריאות מרן הרב הרב הראשי ולמען מרת עמליה דר. רוזן והתחל ווילי הרניק נגד "שתי חיים היא למחזיקים בה".

מקהלות תלמידי התלמוד תורה והמקלה "שרי" וזמרה" שרו שירים באידיש ובעברית שתאמו למקס. התלמיד ארטור ווייסמן נשא נאום הודיה למרן הרב הראשי בשם כל תלמידי התלמוד-תורה בעד דאגתו המדינית לשא-מת ההכרה ליהדות לאומית ודתית של הדור הצעיר.

מרן וויקטור אופסקי, יועץ נשיאות רומניה, קרא את מסר הבחנה מצד נשיא המדינה, יו"ר איליאסקו, שבו הנשיא תלל את אישיותו של כבוד הרב הראשי והועק כל סוג של שנאת הזרים, האנטישמיות, השנאה הגזענית, שכולל זרות הן לרוחניות העם הרומני.

מר יון אורג סטויקה, שר מז-בר מדיני, קרא את המסר של ה"חם" מילודור סטולודו, איפה שהגישו את רעיון כות ידידות בין העם הרומני והאקלוסיה היהודית שחזק הוא מכל אלה

שמונים לזרע שנאה בין עמים. מזכיר הכללי של הפיזירציה של הקהילות היהודיות ברומניה קרא את המסר של ה"חם" יצחק שמיר ואת המסר של ה"חם" החדש, מר יצחק רבין, מסר ראש ממשלה ריפובליקת מולדובה נקרא ע"י מר מילודור מקדן, שהיה נוכח בטקס.

כבוד השגריר של ארה"ב, מר ג'ון דייבס ג'וניור, קרא את המסר של מר לורנס איגלברגר, סגן מזכיר החוץ של ארה"ב, מר מילודור ברומנסקי קרא את המסר של מר יוסף גוברין, שגריר לשעבר של מדינת ישראל בכוכ-רשט, כעת סגן מנכ"ל במסדר חוץ של המדינה.

בטקס ובשם כל הנהגת הפד-ציה, מר ברומנסקי כרך את האורחים, הן מרומניה והן מאר-צות אחרות, הנזכרים בטקס, ודחה על הפעולות הכדוכות של מרן הרב הראשי.

בהמשך נשא נאומים מרגשים: השגריר מילטון וולף, הנשיא הצבחה של ה"אמריקן ג'וינט" דיסטריבוטן קומיט"י, שדבר על תוכנית העזרה שהוענקה הן ליהו-די רומניה, שרדי השואה, והן לעם הרומני, בלי כל אפליה תול-מ-1988 בכלל ואחרי הרעש הנו-רא משנת 1977 והמהפכה מ-1989 בפרט. נשיא ה"אפיל פור קונ-ס"אנס, הרב ארטור שנייאר שהיה את הרב הראשי עם צלאל, בונה המקדש, כבודו העניק לכבוד מרן הרב הראשי מתנה סמלית.

נשא אתר את דברו רבה של בוקרשט, דר. אשר ארנסקי, שהכריח אבות יש למוסג גבורות, גם משמעות כח חכמת הזקנה וגם משמעות גבורה משו ושרה הרא-שי מסמל את שתייה גם יחד.

בנאום, מר לוי, נשיא קהילות יהודי בוקרשה, הרגיש דוגמת מרן הרב הראשי לכניית חיים יהודיים בקהילות בוקרשה, אחר כך העניק לו מתנה של צושים יהודיים של צייר יהודי מבו-גריה.

מר יצחק ארצי, חבר כנסת לש-עבר, הביא את ברכת ראש עריית תל אביב-יפו, מר שמחה לט, ושל נשיא בית-התפוצות והביא מצד מר לט מזוזה ומצד בית-התפוצ-צות יד לעזרת קריאת התורה, ומצדו, מר יצחק ארצי הראה עד כמה מרן הרב הראשי מסור בלב ונפש לקידום העליה לציון ולאחרות עם ישראל.

התחל ווילי הרניק נגד "כי לקח טוב נתתי לכם" ו"יה יהיה" נאום מרגש נשא נשיא הקונ-גרס היהודי העולמי, אחר כך, דבר מרן הרב הראשי שהודה לכל הנזכרים שכבודו אותו הן בנזכרותם והן בנא-מים.

הטקס נגמר על ידי שירת המק-הלות המאחדות של התלמידים והנזכר של התלמוד-תורה שננגד את השיר "ליתיים" ו"עד מאה ועשרים". בערב אותו יום, זועד הקהילות נתן קבלת פנים באולם החגיגות של הפיזירציה לכבוד כבוד הרב הראשי ורעייתו 'הכבודה וכמו כן גם לכבוד האורחים הנזכרים בהזמנות זו נשא את דברם: הפיזיראד מילאקסיט, מר אורג ברומנסקי, נשיא הקונגרס היהודי העולמי, נשיא האקדמיה הרומנית, מר מיהי דראגאנסקי וגם שגריר רומניה בארה"ב, אורג דראגוש מונטיאנו, לכולם השיר מרן הרב הראשי ונשא נאום מרגשים שאנח-מביאים בעתו.

של היהדות הדתית מרומניה

ב"ה פס' 740-741, תמוז תשנ"ב ר"ו - שבועון

רברי ברכה

ראש הממשלה היוצא וראש הממשלה בפועל מברכים את כבוד הרב

ידידי הרב הראשי משה רוזן.

בהגיעך לגבורות, קבל נא את ברכותי הלבביות, חייך מכילים פעולות ברוכות שונות, תרומה טובה ויחודית לטובת עם ישראל בכלל ולמען היהודים בכל העולם בפרט.

רשתי לך הרבה זכויות בגלל פעולתך הכדוכה למען עלייתם של יהודי רומניה לישראל ובגלל דאגתך במשך שנים רבות לשמירת ופריחת החיים התרבו-תיים, המסורתיים והדתיים, גם בקהילות ההכי קטנות והרחוקות שבומניה.

בהזמנות יום הולדתך, בהגיעך לגיל הגבורות, אני רוצה לברך אותך בברכת כריאות טובה, חיים ארוכים והמשך עבודתך הפוריה, לטובת עם ישראל כולו.

ידידי הרב רוזן היקר,

בשמחה רבה אני מצטרף לרבים המברכים אותך מעומק דליבא בהגיעך לגבורות. פעלך רב הש-גים בעמידה ליד הגה ספינתה של יהדות רומניה, ובמיוחד בשנות הרעה, תוך מצוקה יהודית ציבורית ואישית גדולה, שמת דפים מזרחיים בתולדות עמנו, בדרך שבה ידעת לנווט את צאן מרעיתך, שלשמחתנו עלו רובם ככולם לסולדתנו העתיקה-חדשה ישראל.

בשם ממשלת ישראל, אני מבקש לאחל לך מזל טוב מקרב לב, ויהי רצון כי יקיים בד' וברעיתך, "עוד יבנוב בשיבה, ישנים ורעננים יהיו".

כה לחי - ועד מאה ועשרים.

בהוקרה ובברכה,

יצחק שמיר

ראש ממשלת ישראל

כבוד הרב הראשי

עם הגיעך לגבורות, שלוחות לך, ורעייתך הרבנית, עמליה רוזן, מיטב ברכותינו ואיחולי-נולאריכות ימים, בכריאות טובה בשמחה ובנחת.

תג זה הינו גם חגם של יהו-די רומניה ושל כל אלה, בישראל ובתפוצות, שלכם קרוב אליכם ואליהם, הוא ציון דרך למפעל חיים מפואר שהתאפיין בערכי-ותו הראומית, במסירותו ללא גבול לכלל ישראל, ובמאבק שיקף וחרף למען הקיום היהודי הל-אומי כעלות סכנה וחרוף נפש.

על כל אלה ברכת "ישרו כוח" נאמנה, עד מאה ועשרים. בהוקרה

ד"ר יוסף גוברין

כבוד הרב משה רוזן

הרב הראשי ליהודי רומניה

השלוש והברכה,

נאמר בתהלים (פרק 138):

ימי חיינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה... יס לפסוק זה כמה פירושים אנשים מעדיף את הפירוש שלפיו אנשים שיש בהם גבורות נפשו עשויים עשויים להיות עד לשנות השמו-נים שלהם ויותר מזה, במצי-ותיהם של אומן ומאבק מתעלים ומחסמים את האדם ומוסיפים לו זיוניות, ומי כמוך, כבוד הרב, יכול לשמש מופת לאמיתותו של המסוק הזה.

במדינת ישראל יש לנו עמא יהודי להגנת המדינה, והעם, הרואה הוא עמא ההגנה לישראל, בגבורה לא היה לנו עמא כזה, אבל מאבק הקיום הקשה והמר של עם ישראל לדורותיו, הוליד אנשי-חיל יהודיים שגיוונו את המאבק הזה, ומכיוון שלא עמדו לרשותם מנעים וממסים, ואפילו לא רובים סתם, הם היו חייבים לנהל את המאבק בכלי = הנשק שנמצאו להם, כלומר בהרבה חו-כמה ותושייה, סבלנות ואריות-הנזל.

אתה, כבוד הרב רוזן, היית אחד האלופים במלחמת הקידום הזאת בדרות האחרונים, הגורל הטרי

בתבונה רבה, ברגישות אין קץ ובאמונה חזקה היית למנהיגם של יהודי רומניה, עשית מלכת קודש בנווט הקהילה היהודית ברגעיה הקשים ואף יש לך תרו-מה נכבדה העלתם של כ-350 ארץ מיהודי רומניה לישראל.

ספור חייך ופעילותך, בימי המשטר הקומוניסטי הם עוד פרק מפואר בהיסטוריה של עמנו ודך שמוך שם מקום של כבוד.

אשריך, שזכית לחוג את יום הולדתך ה-80 בימים של קריסת מסך הברזל של תמורות גדולות במזרח אירופה ועליה בןוכה לישראל.

בברכה

אורי גורדון

ראש המתלכה לעליה וקליטה

בסוכנות היהודית לארץ-ישראל

עליך להנציח קהילה יהודית ת-שובה, בעלת מסורת מפוארת בתוך שדה-מוקשים מסוכן, כל צעד לא-צבון, ימינה או שמאלה, היה עלול להסתיים באסון כבד, אתה, כמפקד מעולה, נמלת עליך את כל כובד האחיות וכדי למצוא את הנתיב הפנוי במוקשים הלכה ת-מיד בראש, כשאתה חושף לסכנה קודם את עצמך, אולם, תודה לטם יתברך, חושף תחלים, ותבונתך ונסיגתך שמרו אותך מכל מוקש.

עכשיו אתה מגיע לגבורות אחרות שונות גבורות רבות, דלית, וראית בעיניך את פירות גבורתך ראית את שערי רומניה צפוחים ואת דובה של הקהילה עולה לארץ-ישראל, כדי להתחזק בהת-חזקת היהדות בארץ אבות, היה לך חלק מכריע בשיבת-ציון זאת וליד רשימה בתשבזן הזכות שלך בעולם ובעולם הבא גם יחד.

אני מאחל לך, כבוד הרב, שיה-כוח ימים ושנים בכריאות טובה ואיתנה וכן אני מאחל לך, כי בשנים הבאות שוב לא יהיה עוד רך במאבקם ובמסירותם וכלל לתת את כל עתותיך לתורה ולעבודתה, אמן, כן יהי רצון.

בברכה חמה,

שלמה לט

ראש עיריית תל-אביב-יפו

Tiparul executat la S.C. ROMCART S.A.